ISSN 1300 - 5367

KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

108.

• YIL: 9
• MART 1995
• 50.000.- TL.

bu sayıda

• ismet kemal karadayı
• subutay hikmet
• gündoğdu sanımer
• zeynep uzunbay
• remzi inanç
• osman bolulu
• nazif evren
• ali dündar
• mahmut makal
• osman bolulu
• ahmet özer
• mehmet yaşar bilen
• ali mustafa
• arslan pulathaneli
• ali hüsrevoğlu
• tuncay mollaveisoğlu
• osman aksu
• sabahattin kömürcüoğlu
• kazım turan ural
• hasan akarsu
• orhan özben
• sadiye akay
• muzaffer uyguner
• aslı durak
• ömer faruk hatipoğlu
• hüseyin atabaş
• m. reşat sümerkan
• fatma kethüdaoğlu
• hilmi haşal
• a. can pepe
• arife kalender önel
• ömer nida
• e. m. cioran
• kenan sarıalioğlu
• özer turan
• türkün sümerkan

atardamar:
GİRESUN'UN YİTİK ŞAİRİ
CAN AKENGİN
ibrahim dizman

Karadeniz bölgesinin kıyı kesimi arda dizilen kentlerin kültür kaynakları rine benzer. Samsun belki biraz Anadolu'nun iç kesimlerine dönmüştür yüzünü, ama özellikle Ordu, Giresun ve Trabzon'un kültür tarihine şöyle bir bakıldığında, şaşırtıcı yakınlıklar ve etkilenmeler görülebilir. Cumhuriyet öncesine uzanan tiyatro çalışmaları, çeşitli adlarla etkinlik gösteren kültürel amaçlı dernekler ve spor kulüplerinin en az spor kadar yakın durdukları sanatsal uğraşlar, bu yakınlıkların birkaç örnegidir.

Giresun, Trabzon ve Ordu arasında, bu kültür harmanına etkin olarak katılan bir kettir. İstanbul Darülbedayi kurucularından aktör **Raşit Rıza**'nın anılarına göre, ülkemizin ilk şehir tiyatrosu bu kentte kurulmuştur. **Raşit Rıza**, anılarında, 1908'lerde eşi **Suzan Hanım**'la birlikte bu kentte sahneye çıktığından sözeder. **Bilgi Yurdu** da Giresun'da Cumhuriyet öncesinde kurulan ve uzun yıllar nice kuşağı; kültürle, sanatla yoğuran bir dernektir. Sonradan Giresunspor adını alacak olan **Akın Spor Kulübü** de çeşitli sanatsal çalışmalara destek olur. Tüm bu birikimler, Cumhuriyetin atılım yıllarında Halkevi ile ışıltılı bir müzikten resme değin değişik alanlarda katılır bu aydınlanmaya. Bunların bir bölümü bir çıkış yolu bularak, coşkun ırmaklar gibi ulusal alana akarlar; kimisi yerel başarılarla yetinir. Bu ikinciler erken sönen yıldızlardır, bir kuyruklu yıldız belki. Bir an parlayan, çok az kişice görülebilen ve sonsuzlukta yitip giden.

oşlukta çakılı kalan solgun ışığını yakalaya çalıştık. Bu ayki konuğumuz yine böyle kuyruklu yıldız: Giresunlu şair - yazar **Akengin**.

a- yaşam öyküsü

Can Akengin, 1892 yılında Giresun'un tan Selim Mahallesi'nde doğar. Babası Bazıtoğulları'ndan Mahmut Kaptan, annesi müz Hanım'dır.

Çocukluğunda çevresinde **Hacı Ömer** da **Ömer Avni** adıyla bilinen -ki gerçek adı dur- Akgin, ilkok kapukahv İptidaisi'r okur. O öğrenimin Kale Ca civarında kurulu bi nan rüşt de tama lar. Lis ise, çevr ve ilçel diğer ge leri Trabzon sesi'nde başlar, cak bir sonra İst bul'a gi Bu ke Osmanlı' son yılla tanık o Lise öğr minin ar dan o manki a la Darü nun Ed yat Fa tesi'ne gi Ancak, Dünya vaşı'nın ateş t nice genç bi onun kucağına düşer; o

lunu bitiremez. Akrabalarının yerleşmiş duğu **Bursa**'ya gider. Yıllarca bu kentte kacaktır. Çeşitli işlerde çalışır. Bu sırada bü yaşamını belirleyecek bir duyguyla tanı Aşk! Pek çok şiirler yazar, edebiyatın büy dünyasını aşkla yaşamaya başlar.

Bursa yıllarında sürekli yazan Akengi edebiyatla tanışması daha önceki yıllar rastlar. 1910'larda **"Giresun"**, ardından **"Karadeniz"** adlı gazetede **A. Melih** ve

KIYI'dan

• Şair Enver Atılgan öldü

Köy Enstitüleri kuşağının önemli adlarından biri olan sevgili dostumuz, yazarımız eğitimci - şair Enver Atılgan, 25 Ocak 1995 günü İstanbul'da öldü.

1931 yılında Ergani'de doğan Atılgan, 1944'te girdiği Dicle Köy Enstitüsü'nü 1948 / 1949 öğretim yılında bitirip, 1949 - 1957 yılları arasında Ergani'nin köylerinde öğretmenlik yaptı. Askerlik dönüşü Ergani İnkılap İlkokulu'na atandı. 1969'da TÖS Genel Yönetim kurulu üyeliğine seçildi. 1970'te Macaristan Öğretmenler Birliği'nin çağrısı üzerine bu ülkeye gitti. Gezi ve incelemelerini Akşam gazetesinde yazdı. Emeklilik öncesi İstanbul'da görev yaptı.

Cumhuriyet, Tercüman, Akşam, Ergani, İmece, Ilgaz, Yelken, Ocak, Mücadele, Diyarbakır, TÖS, Sosyalist gazete, KIYI, abc... gibi dergi ve gazetelerde ürünleri yayımlanan Enver Atılgan'ın, NUHUN ADAMI (1963), ERGANİ -Yaşar Hekimoğlu'yla birlikte- (1967), EKO-CAN (1969), YAŞAM DEMİŞİZ ADINA (1991) adlı kitapları bulunuyor. Atılgan, bir süre de DİSK'te görev yapmıştı.

Önümüzdeki aylarda da anısına yazılar yayımlayacağımız sevgili dostumuz Atılgan'ı yitirmenin acısı içindeyiz. Ailesine, dostlarına, tüm edebiyat dünyasına başsağlığı dileklerimizi iletiyoruz.

• Fazıl Say, 'Genç Konser Sanatçıları' yarışmasında birinci oldu

Genç piyanist Fazıl Say, New York'ta düzenlenen "Genç Konser Sanatçıları" yarışmasında, en büyük ödülü kazanan iki sanatçıdan biri oldu. Say; çeşitli ülkelerden 16 sanatçının katıldığı finalde, büyük ödülü, Avusturyalı obuacı Diana Doherti ile paylaştı. Ankara doğumlu 24 yaşındaki Say, Ankara Devlet Konservatuvarı'nı sınıf atlayarak 17 yaşında bitirdi. Daha sonra burs alıp Düsseldorf'a giderek müzik doktorası yapan Say, halen Berlin Yüksek Müzik Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Say, Genç Konser Sanatçıları yarışmasına Avrupa kıtasını temsilen katılmaya hak kazanan üç sanatçı arasında yer almıştı.

• Cevdet Kudret Roman Ödülü'ne Mehmet Yaşın değer görüldü

Cevdet Kudret'in anısını yaşatmak üzere ailesi tarafından konan Cevdet Kudret Edebiyat Ödülleri'nin ikincisi bu yıl roman dalında verildi. Mina Urgan, Nezihe Meriç, Tarık Dursun K., Taner Timur ve Semih Gümüş'ten oluşan geçici kurul, ödülün Mehmet Yaşın'ın "Soydaşınız Balık Burcu" adlı kitabına verilmesini kararlaştırdı.

• Cemal Süreya Şiir Ödülleri belli oldu

Cemal Süreya 5. Yıl Şiir Ödülleri'ni kitap dalında Hulki Aktunç, yayımlanmamış dosya dalında Hakan Savlı kazandı. Füsun Akatlı, Cevat Çapan, Ahmet Oktay, Tuğrul Tanyol ve Can Yücel'den oluşan seçici kurul, yarışmaya aday olmayan Hulki Aktunç'un Oğlak Yayınları'nda çıkan "Istıraplar Ansiklopedisi" adlı kitabını ve Hakan Savlı'nın "Unutulmuş Çocukluk Eskizleri" adlı dosyasını ödüle değer gördü.

• 1994 ölümleri

Geçen sayımızda sevgili **Arslan Pulathaneli**'nin hazırladığı "1994 Ölümleri" adlı çalışmasında eksik ve yanlış durumlar söz konusu oldu. Bu sayımızda gerekli düzeltmeyi yapıyoruz:

Hayati Tabanlıoğlu 1927 - 03.03.1994
Şemsi Yastıman 1923 - 12.07.1994
Tahsin Sayıl 1921 - 16.07.1994
Yüksel Özkök 1946 - 12.08.1994
İhsan İncesu 1925 - 06.09.1994
Rüştü Şardağ 1917 - 27.11.1994
Şecaettin Tanyerli 1921 - 01.12.1994
Haluk Tezonaran 1942 - 30.12.1994

• Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü'nü Kazananlar Belli Oldu

Milliyet gazetesi ile Andreas Politakis'in girişimleriyle kurulan, Atina Sekreterliğince yürütülen ödüllerin İstanbul ve Atina'da oluşturulan seçici kurullar tarafından belirlendi. Köşe yazısı dalında Feridun Andaç ve Doğu Perinçek'le birlikte, Trabzonlu arkadaşımız Ömer Şükrü Asan da ödül kazandı.

Ömer Şükrü Asan'ın Trabzon'u konu alan yazısı "Pisete to Trapez" adını taşıyor. Sanatın değişik dallarına ilgi duyan Asan, Rumca biliyor.

Arkadaşımız Ömer Şükrü Asan'ı kutluyoruz.

• Remzi İnanç Kıyı'da

Yılların edebiyat adamı, öykücü Remzi İnanç, bizlere verdiği sözü sonunda yerine getirerek, dergimizin yazı ailesine katıldı. Bu katılım hepimize kıvanç verdi. 107 aydır ısrarlı tutumumuz karşısında, kalemini eline aldı. Dergimizin Ankara'da okurlarımızın eline geçmesinde gönül borcumuz olan İnanç'ın ilk yazısını bu sayımızda sunuyoruz. İnanç, "Yaşarken" başlığı altında bundan böyle yazılarını sürdürecek. Kendisine dergimiz adına "hoş geldiniz" diyor, teşekkür ediyoruz.

• KIYI Belgeseli ödüllendirildi

Trabzon Gazeteciler Cemiyeti'nin geleneksel "Yılın Gazetecileri Yarışması"nın sonuçları açıklandı.

Yerel tv, haber programı dalında, teşvik ödülü, TV / 61 yapımı KIYI Belgeseline verildi.

Belgeselin senaryosu şair İbrahim Dizman'ın, yapımcılığı, müzisyen Müfit Semih Baylan'ın imzasını taşıyor.

Ödül alan sanatçı dostlarımızı kutluyoruz.

• Nisan sayımızda buluşmak dileğiyle, tüm okurlarımıza sağlık, başarı ve esenlikler.

Kurucusu: **Ahmet Selim TEYMUR**

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A. Ş. adına
M. Naci ÖZKAN

Genel Yayın Yönetmeni : **Gündoğdu SANIMER**
Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı : **Arslan PULATHANELİ**
Sanat Danışmanı : **Ahmet ÖZER**
Yazı İşleri Yönetmeni : **Melih. S. ERTÜZÜN**
Kapak, İç Düzenleme, Görsel Dnş. : **M. Reşat SÜMERKAN**
Dizgi : **İsmail FANDAKLI**
Film - Montaj : **Özer DÖLEK**
Kapak Deseni : **Mine ARASAN**

Dizgi: **EFOR Masa Üstü Yayıncılık - Organizasyon**
Tel.: (0462) 326 44 26 Fax: (0462) 322 29 96 - TRABZON

Baskı: **ART Ofset Matbaacılık** Tel.: (0462) 325 77 55 - TRABZON

Abone Koşulları : **Yıllık: 500.000 TL.**
(Eski abonelere, öğretmen ve öğrencilere 400 bin)
Yurtdışı Abone : **80 DM**
Yazışma Adresi : **P. K. 183 61001 - TRABZON**
Ederi : **50.000 TL. (KDV dahil) Aylık Dergi**

ISSN 1300 - 5367

Abone ederinin, Gündoğdu SANIMER adına 731607 numaralı postaçeki hesabına yatırıldıktan sonra , dergi adresine bilgi verilmesi rica olunur.

Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur. Ürünler yayınlansın, yayımlanmasın geri verilmez.

dağlar gibi dağlarca...

● İsmet Kemal Karadayı

- 80. Yaş nedeniyle, saygıyla -

O bana hep dağları anımsatır, yüce dağ uçlarını ve yamaçlarını. Karlı, çiçekli. Haşin, yumuşak. Kaynağı, esintisi bol...

Şiiri, ustalığı, etkisi, kalıcılığı üzerinde "ahkam kesmek" bana mı kalmış? Bakınız, "Çok özel olmayan yanlarıyla düşün sanat dostlarım" başlıklı "Portreler"imde onun için neler yazmışım:

"İstanbul'un ondörtlü'leri arasındadır. Yiğit bir Sıvaslı Karınca'nın sırtına binerek yıllarca İstanbul'u, birkaç hafta da dünyayı dolaşmıştır. Şiiriyle önce Çocuk ve Allah arasına girmiş, daha sonra Mustafa Kemal'in Kağnısı'nı yüreği kocaman Elif'ciğe çektirmiştir. HOO'ları deyişi, Horoz'ları öttürüşü ve aklanışı ona, Aylam dediği leylasını buldurmuştur. Bir ara Savcı'lar onun başının tatlı belası olmuş ve onda dağları hörgüçlü kıldırmışlardır. Dağlardan düze, yüzbaşılıklardan iş müfettişliklerine kolay geçmiş, yaşayan en iyi Türk ozanı olarak gidemediği Amerika'ları fethetmiştir. Güzelim Türkçemizi Kitap kitabevi'nin karşı duvarlarında ses bayrağı yapmış, arkaüstü havaya çizdiklerinin çoğunu yeryüzü çocuklarına adamıştır. Gönlü, düşünce tasarılarında yüksektir. Kendisi için, çok azdan pek çok, pekçoktan biraz az varsıldır denir. Hoşa ya da boşa gitmiş harcamaları sevmez. Yazınca ozan, konuşunca filozoftur. Çocuğu olmamış. Evlenmemiştir ki..." (Oluşum, Haziran 1982).

•

Görevim "resmi"likten "serbest"liğe dönüştükten sonra, Halitağa Caddesi'ndeki yazıhaneme Fazıl Hüsnü Dağlarca da arasıra uğrardı. Ben muzip, o muzip, boş durmazdık. Yanımızda bir iki dost bulunur, zamansa hem dolu hem boş geçerdi. Birkaç yıldır göremiyordum onu.

Notum var, 3 Mayıs 1993. Vergi Dairesi'nden "üç aylık" maaşını almış. Benim caddem ya, rast-ladık.

"Dur abi! İki yüz elli bin lira versene" diye kulağına fısıldadım. (Ah, Arıburnu muydu, "yolcu"yu durdurup bir zamanlar, "ikibuçuk lira" isteyen?..)

Durdu. Yapar mı yapar. Sol ayağını destekleyen bastonunu kolluyordum. Tanıdı, "haydi sana gidelim" dedi.

"Ağbi"mizi kıştırmaya gelmez. Zaten ona hiçbir "numara" da sökmez. Yine de, bayan savunman arkadaşım ve Ercüment Uçarı'nın yanında ben sordum, o yanıtladı:

- Konumuz kadın... Siz, kızdığınız kadına iyi niyetle, acıdığınız kadına kötü niyetle bakar, yaklaşabilir misiniz?

- Bilmem. Her kadın yalancıdır diyemem. Ne ki toplumumuzda kadın ve erkek, yüzyıllar var ki eşit değil. Son çağın bütün davranışları ya yarıda kalmıştır, ya saptırılmıştır. Kadın erkek eşitliğindeki bu amaca ulaştığını sananlar bile oğullarının davranışlarını tek açıdan göremezler, ikisine de eşit özgürlüğü uygulayamazlar. Gencecik kadın ne yapsın? Onların söylediği yalanı doğa bile bağışlamıştır.

- Şiir ve kadın?..

- Şiir yazmak isteyenlerin birbirleriyle gece gündüz buluşmaları, şiirleriyle uzaklıklarıdır gece gündüz. (Bunları olduğu gibi yazdırıyor)? Kimse, yirmi dört saat kendi cinsiyeti içinde kapatılmış değildir. Kadın ve erkeğin yaşamalarının en büyük süresi bir ortak zamanı kapsamaktadır ki, buna en kısa anlatımıyla, "toplumun yaşaması ya da uygarlık" diyebiliriz. Günde yirmi dört saat "kadın" ya da "erkek" olanlar, kendilerini öyle sananlardır. Doğa'nın evrensel yapısı buna izin vermez.

- Anlamaya çalışıyorum.

- ister çalış, ister çalışma! Bir ülke, çağdaş ülkelerden yüzlerce yıl geri kalmışsa bu, o ülkenin çağları dolduran aydınlarının geri kalmışlıklarından ötürüdür. Değiştirme ha, şunu da yaz: Bir ülkede "büyük" dediğimiz kişiler gerçek görünüşlerinde "küçük" ise, o ulusun büyük geleceğinden söz edilemez...

Sağ gözü de güçsüzdü. Yoruluyor muydu?

Derken Uçarı sormasın mı, "Abi, şarapla rakı arasındaki fark nedir?" diye.

Yanıtı şu, Dağlarca'nın:

- Şarap, kadını soya soya yatağa girmek gibidir. Rakı ise, erkeğin soyunmasıdır, çırılçıplak bir kadına...

İyi ki, beş altı yıl önce, İbrahim Arif Damar'ın şöyle ayaküstü, "yaş ilerledikçe hangi yaş?" gibilerden sorusu sorulmamıştı...

•

Bende, düşün sanat dostlarımın "onur vekaletnameleri" vardır. Onlardan biri de Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın. 1982'lerden... O yıl savunman olan oğlum Haldun'a vermiştim işini. Ev sahibi ile anlaşmazlığı vardı ve bu tür "hukuk" davalarına oğlum bakıyor, bense "ceza"ları izliyordum. Bir ay sonra kendisi çözümlemiş(!), geldi, işlemleri durdurttu, isteği üzerine de verilen beş bin lira hemen kendisine sunuldu. Aldığı "yeni ev"e ça-

Subutay Hikmet

hipokrat

Her insanın yaşamını
Kendiminkinin önüne korum
Çünkü doktorum
gene de...
Doktor olmasına
Doktorum ama
Gene de
Her doğum güzel görünür
Her ölüm ters gelir bana

ğırılmıştık. Barış adlı bayan arkadaşımla İkbaliye'deki bu eve gittiğimizde, evin içi karmakarışıktı ama çok iyi karşılanmıştık. Daha önce üçümüz Üsküdar Hacıbaba'da yiyip içtiğimiz için başkaca "ikram"a iltifat etmesek de, Barış'a verilen "Çin işi biblo"yu sevmiştik. O gün, "kadınlar, onların şiirleri, edebiyatları" ve benzeri soruma yanıtı (yine yazmışım) şöyleydi:

- Kadınların edebiyat anlamaları, şiir anlamaları, erkeklerden ilerdedir. onlar, edebiyatları, şiirleri, kocaları evde olmadan eve alırlar. Kocaları ise evdeki edebiyatları, şiirleri, kadınları, evde olduğu zaman bile içeri almazlar. Erkeklerin sokağa dönük olmaları buradan başlar... Beni, daha çok kadınlar anlar. Neden? Belki sevdiklerini anlamadıklarından. Kadınlarda, dışardakilerini, taa yüreklerindekiler gibi içeri alma sevinci vardır...

O günlerde, Sıkıyönetim'in, "sokağa gece 24'den sonra çıkma yasağı" vardı.

Yıl 1992. Yazıhanede Dağlarca'dan başka Sami Karaören ve Üftade Kimi dostlar var.

"Mezarımı Taştan Oyun" filminin güzel kadın kahramanı Kimi, sövmeyi sever, sövgüleri sevimlidir. Söz, içkinin türleri ve tadlarına gelip dayanmıştı. Kimin, kesin bilmiyor, şiir şöyleymiş:

"İç üzümün suyunu, israf etme damlasını
Rakının aleyhinde bulunanın söylerim anasını"

Durur mu usta?

- O öyle değil, şöyledir:

"İç suyunu üzümün, kıyma bir damlasına
Rakıya kim söverse mıç o içki tasına"

Ve muziplik benden, "savunmanlığın içyüzü" üzerine.

Yanıt:

- Avukatlar mı? Onlar, gece gündüz gıravat takarlar. Nedeni de, kendilerine dava bırakanlarının boğazlarını sıkarak boğmalarından, bunu gündüz gece uygulamalarından ileri gelmektedir, nokta...

Geç kalınmıştı.

* * *

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın, "büyük şair"liği dışında kesin olan bir özelliği ve büyüklüğü daha anılmadan geçilmeyecektir sanıyorum. O da şiirle felsefeyi bir tutması... Onun bu konuda çok çalışmış olması ve zekası yapıyor bunu. Ve gücü de, hırçınlığı da, sevecenliği de, meyhane ve kahvehane sevgileri de buralardan geliyor...

Uçları, yamaçları; kaynağı, esintisi... Dağlar gibidir Dağlarca... •

zaman geçiyor

Gündoğdu Sanımer

zaman geçiyor çingene güzeli
kanatlı atında bulut
soylu kökleri sallanıyor boşlukta ağaçların
kayıp gidiyor ayağımın altından
bereketin eski anası toprak

zaman çırpınıyor dalgalı denizde
hazır mı at arabam çingene güzeli
yorgunum
kim devralacak şarkılarımı
arkamdan konuşan olursa dinleme
zaman siler belleğinden son yazılanları

kuruyor soylu meşe ağacının dalları
çingene güzeli
nasıl çizilmiş görüntümüz duvar kağıdına
ipi çekmeden önce bulsam ölçüsünü suyun
ellerim kaybolmadan karanlıkta

bir insan mahşeri geçiyor çingene güzeli
her zaman böyle günler olmaz
ipi hızlı çek ki acı duyulmasın
son hüzünle uçarken salıncakta

buluşma plânı

Zeynep Uzunbay

kırılganlığa saklı
hemen uzanma
gönlünü al şiirine kat
dinlendir, dinle

önce **sam** gelecek yüz verme
boran seni yarı yolda bırakır
meltem'i bekle

kendini boğanlar suyu'na varmadan in
korkunun biriktiği sanrı'yı bul
vur onu!

tan'la geleceğim
elimde bir incir fidanı olacak
hazır mısın?

— onlar henüz yaşarken —

"derhal katledilmesini isterim!"

• **Remzi İnanç**

Sevgili arkadaşım Uğur Mumcu'nun alçakça öldürülmesi... Aziz Nesin ustamızın salt düşünce özgürlüğü ve "Korkudan korkmamak" adına kalkıp S. Rüşdü'nün ünlü kitabının Türkçeye çevrilmesine önayak olacağı kararı... Bunun üzerine komşu bir ülkeden gelen ölümcül, ağulu bir ses: **"Aziz Nesin'in de Rüşdü'nün akibetini hakettiği..."** Bu tehdit, bu hedef gösterme küstahlığı üzerine bir yurttaş olarak bekledim ki, Türkiye Cumhuriyeti devleti bütün organlarıyla, Türk basını ve aydınları bir vücut olarak dikelip ayağa kalksınlar... Seksenine gelmiş dünya çapındaki bu değerimizi kararlı ve kesin bir biçimde savunsunlar. Çok yazık!

Şimdi anlatacağım olayı, dostum Turan Dursun'a ilişkin hazırladığım yazının giriş bölümü için düşünmüştüm. Gelişen olaylar sıra mıra bırakmadı.

Ülkemizdeki aydınlık savaşımının son kanlı bayrakları Turan Dursun ve Uğur Mumcu'yu, bu güzel ve yürekli insanları sevgiyle saygıyla anarak, birkaç yıl önce tanık olduğum bir olayı anlatacağım. Bu anlatımda eksik fazla tek sözcük yoktur. Zaten adları geçen kişiler de henüz yaşıyorlar.

1 Nisan 1989 günü İstanbul'da idim. Akşam üzeri Nişantaşı'ndaki Akademi Kitabevi'ne uğradım. Bu kente her gidişimde eski dostum Hadi Olca'yı görmek isterdim. Sıkça düzenlenen imza günleriyle de ünlü olduğundan, genellikle bu saatlerde kitabevinde birkaç dostu da görebiliyordum. O gün de Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'nin imza günü imiş. Kapanma saati yaklaştığından, sadece birkaç okur ile işyeri personeli görünüyordu ortalıkta. Hadi Olca, imza masasının yanında bir tabure gösterdi bana. Prof. Hatemi ile tanıştırdı. Masanın üzerindeki biri şiir, öbürü "Şeytan Rivayetleri" adlı iki kitabını imzalattım. Masanın öbür ucunda, Hatemi'ye yakın yerde de, daha önce yine bir imza günü vesilesiyle burada gördüğüm ünlü karikatürcümüz Ali Ulvi oturuyordu.

Hüseyin Hatemi, masaya yanaşan bir okurunun sorusu üzerine Salman Rüştü'ye verip veriştiriyordu. Karaya çalan yüzü, sarkan alt dudağı dikkatimi çekmişti ilkin. Konuşurken yüzlerce kez okuduğu bir metni tekrar eder gibi akıp gidiyordu cümleleri. Sözcük aramaya gerek görmüyordu. Soluklandığı bir sıra, koca Ali Ulvi yumuşak ve kibar bir sesle şöyle bir soru sordu:

- Hocam, dedi, yani Rüşdü Türkiye'ye gelse siz onun öldürülmesine taraftar olur musunuz?

Prof. Dr. Hüseyin Hatemi hiç düşünmedi:

- Derhal katledilmesini isterim, dedi.

Ali Ulvi şaşırmıştı:

- Ama hocam, dedi, bu bir ahlâk sorunu değil mi?

- Olmaz efendim, dedi aynı ses tonuyla Hatemi, öldürülmesi gerekir!

Ali Ulvi yutkundu ve susmayı yeğledi.

Kaç yıl geçti aradan... O günlerde not defterime aynen böyle geçmiştim tanık olduğum bu olayı. Sonra hep birlikte nice cinayetlere tanık olduk. •

Ocak 1993

aşklar ölmez

Osman Bolulu

Kırılan dalsa giden
Sürgünlere açılır kapı
Öpersin gülücüğünden
Daralır mı hiç aşkların çapı

Sonsuza kadar mı yenisi
Çizgilerin ötesi doğurgan
Yerinde durmaz hiçbirisi
Aşklar ki devingenliğe gebe
omcasından

Tutkunun yeline kapılan giz
Başka erimlerde açar çiçeğini
Şair milletiyiz
Gündemde tutarız güzelliğin geleceğini

Savaş alışveriş günlük dağdağa
Aşklara tuzak görünse de
Nasıl ulaşabilir bu doruğa
Aşklar ölmez
dünya bin parçaya bölünse de

enver atılgan'ın anısına

bir ışık adamın ardından

–Enver Atılgan'ın anısına saygıyla–

Nazif Evren
Ali Dündar
Mahmut Makal
Osman Bolulu

Enver ışıklı, pek parlak, çok güzel demekti. Adı buydu dostumuzun. Soyadı Atılgan'dı. Adı soyadıyla kişiliği, eylemi birbirine çok yakışmış, yaşamında taşıdığı adın gereğini uygulamış örnek kişilerden biriydi. Değerli dostumuz Enver Atılgan, 25 Ocak 1995 Çarşamba günü aramızdan ayrıldı. Bizleri öğretmeni Nazif Evren, dostları Dündar, Makal, Bolulu; onu tanıyan her aydın, her dost gibi çok üzgünüz. Değerli dostumuzun yaptıklarıyla yaşayacağına inanıyoruz.

Enver Atılgan, çileli bir Güneydoğu Anadolu çocuğuydu, 1931'de Ergani'nin bir köyünde doğmuş Dicle Köy Enstitüsü'nde okumuştu. O eğitim destanının içinden gelen onurlu bir eğitim emekçisiydi, örnek bir Köy Enstitülüydü. Ömrü boyunca Köy Enstitülü kaldı. Çağdaş, laik bir Türkiye özlemini içinde taşıdı hep. onun için savaş verdi, yılmadan. Öğretmeni Nazif Evren, dostları Dündar, Makal ve Bolulu, Türkiye'nin çağdaş ve demokratik bir düzene kavuşturulmasında Enver'i hep yanlarında, kimi zamanlarında önlerinde görmüş olmanın anısını her zaman yaşayacaklar, onun yakını olmanın onurunu taşıyacaklardır.

Enver Atılgan sıradan bir öğretmen değildi: Meslek örgütlerinde bulundu. TÖS'ün kurucuları arasında yer aldı. Şube başkanlığını, bölge temsilciliğini yaptı. Genel yönetim kurulunda yer aldı. meslekle ilgili savaşımını, sosyal ilerleyişlerin ön saflarında yer aldı. Onu, her zaman iyi bir meslektaş, iyi sosyal düşünce emekçisi olarak gördük. Enver'in, onurlu bir aydının koşulması gereken eylemlerin dışında görmedik hiç. Kendisini, ülkesinin yararı için öne atan örnek kişilerden biri olarak anıp yaşatacağız, ömrümüz oldukça.

Enver Atılgan, eylemini yalnız mesleğinin doğru uygulaması ve sosyal savaşımların içinde geçiren bir kılavuz adam değildi. Türkiye basınında da ağırlığı bulunan bir yazın adamıydı. 1960'lı yıllarda AKŞAM gazetesinin Adana ve Diyarbakır çevresinin muhabirliğini yaptı. Herhangi bir muhabire benzemiyordu. Geçtiği haberler, basında yankılar yaratıyordu. Mesleğini bırakıp da basında devam etseydi, basının önde sayılan adlarından biri olacaktı. Ama o, mesleğini, eğitimci savaşımını terketmedi. Çünkü eğiterek daha çok yararlı olacağını umuyordu. Onu bu yanıyla bir eğitim aydınlatmacısı olarak görüyoruz. Ünü, şanı değil, ülke yararına ışık veren bir kişilik olarak görüyoruz onu bu tutumuyla kendini değil, ülkesinin çıkarını yeğleyen özverili bir adamdı Enver Atılgan kardeşimiz.

Enver Atılgan aynı zamanda bir yazar - şairdi. Hem yaptı hem yazdı. Hep aydınlıkçı oldu. 1963'te NUHUN ADAMI, 1969'da EKOCAN, 1991'de YAŞAM DEMİŞİZ ADINA adlı şiir kitaplarını yayımladı. Enver bu şiirlerinde, sanatın estetik yanından çok, sosyal yanına ağırlık veriyordu. İnsanımızı düşünce yanından aydınlatarak yurdun / ülkenin yüceltilmesine koşmak istiyordu. Onu şiirlerinde sosyalist gerçekçiliğe soyunmuş, sanatını ülkesine, insanına adamış bir şair olarak

(Soldan) Ahmet Özer, Osman Yalçın, Enver Atılgan, Ali Mustafa.

görüyoruz. Burada da kendine, sanat yönünden ün sağlamaktan çok, ülkesine adanmış özgeci bir insan olarak çıkar karşımıza Enver Atılgan. Enver Atılgan'ların sanat tarihinde pek ön plana çıkanlardan sayılmayacaksa da, sosyal mücadelelerimiz içinde de adı geçen biri olarak anılacağını umuyoruz. Enver, şiirini, ülkesinin yararına koşan şairliğinin yanında toprağına bağlı, onu iyi tanıyan, başkalarını da tanıtmak ve sevdirmek isteyen bir yazardı. Toprağına bağlıydı; 1967'de ERGANİ adlı bir inceleme kitabı yayımlamıştı.

Sevgili Enveri'mizi bir şiiriyle uğurluyor, yüreklerimize gömüyoruz:

17 Nisan
Yapısını yapan
Çatısını çatan
Usta eller olur
Kendi kendini donatan
Gül olur
Karanfil olur
Kanayan yazan
Açar ülkemin kırkbin köyünde
Kutlanır, uyanışın katledildiği
Bir buruk bayram olur
Doğurgan bir ana
Tükenmez bir kaynaktan
Akardın bozkırlara
Emzirirdin çorak bozkırları
Yeşile bürünürdü
Dağ taş ova.

o bir köy enstitülüydü

Ahmet Özer

Hastalığının seyri iyiye doğru gitmediği noktadan başlayarak, her gün her saat aklımda gezindi durdu. Bir gün acı sonun bana ulaştığında yaşayacağım hüzün içimde durmadan büyüdü. İnsanın yaşarken her şeyi duyumsaması onun için nasıl da zor olmuştur kim bilir?

Enver Atılgan'ı düşünüyorum. Ölümünü bildiği kadar, ölümü sonrasında dostlarının onu yalnız bırakmayacağını da biliyordu. Saçından tımağına değin yaşamak inancıyla doluydu. Tam bir Doğu Efendisi kimliğiyle gönlünü sevdiklerine harman etmişti. Ergani'deki yoksul yaşamının saygın bir eğitimci kimliğine dönüşmesinin bedelini, büyük bir yurtsever olarak ödemekle sorumlu duyumsuyordu kendini. Ona göre bu yurdun çocukları, gençleri, yetişkinleri her gün her saat, bu yur-

dun gerçeklerini bilerek, onlara sahip çıkarak yaşamalıydı. Okullarda, eğitim kurumlarında, fabrikalarda, sendikalarda alınacak eğitimle daha büyük bir üretime yönelecektik. Köy Ensitüleri bilinci ona bu sorumluluğu kazandırmıştı. Enstitüler o ve onun gibiler için bir kurtuluş sığınağı olmuştu. Bu yüzden Nazif ve Leman Evren onun için bir ekmek gibi öpülüp başa konulacak insanlardı. Ben de bu iki saygın kişiyi onun sayesinde tanıdım. Nazif ve Leman Evren'i sevdim, onlara Kıyı'mızın sayfalarını açmanın onurunu yaşadım.

Enver Atılgan, tek sözcükle bir sevgi evliyasıydı. Sevdiği insanlarla ekmeği, suyu bir yana, yüreğini bölüşürdü. Sevdikleri hele de yazın alanında eli kalem tutan kişilerse onların başarılarını kendi başarısı gibi üstlenirdi. Son kitabı Yaşam Demişiz Adına'nın tüm serüvenine tanığım. Onun günyüzüne çıkmasında biraz da olsa payımın olmasından kıvanç duyuyorum. Diğer kitaplarını bakın hepsinde yurdunun gerçeği boylu boyunca uzanmaktadır.

Hiçbir sanatçının yaşarken tasarladığı işleri bitirmesi, söz konusu değildir. Her şey yarım kalmıştır. Dostlarına bir çağrı yapmak istiyorum: Geliniz, onun yazdığı ve onun üzerine yazılan tüm şiir ve yazıları birbirine ulayalım. Giderek sayıları azalan enstitülü dostlarının bu konudaki çabalarını görür gibiyim.

Eğitimciliği, yazarlığı, şairliği, aydınlıkçı tavrı onurun simgesiydi. O bir Köy Enstitülüydü Bunun kıvancıyla yaşadı. Şimdi anılarımızla yaşayacak.

dostum, iki gözüm enver ağabey

Mehmet Yaşar Bilen

Enver Atılgan'la 1968'in Ergani'sinde tanıştım. O, TÖS'ün Güneydoğu bölge temsilcisi, ben de sekreteriydim. Onu doğduğu topraklarda bir arının çalışkanlığı içinde görmüşümdür hep. Zor koşullarda yetişen bir insandı Ekmeğini yediği Köy Enstitüleri'nden aldığı eğitim bilinciyle yurdunun çocuklarına, yoksul insanlarına arka çıkmıştır.

Sonra İstanbul'a atandı. Dostluğumuz orda da sürdü. Sevgili dostum Ahmet Özer'le 1970'lerden 90'lara uzanan yıllarda onu kimi zaman söyleşimize katarak, kimi zaman yan yana olarak güzel günler yaşadık. Osman Yalçın Hocamızın da katıldığı "Çarşamba Toplantıları" en güzel günleriydi ömrümüzün.

Kitapları bir yurtseverliğin sorumluluğunu taşır. İnsancıl, sevecen, dost canlısı; dostlarına yüreğini katan bu güzel insanın öldüğüne, onunla bir kez daha karşılaşamayacağıma inanamıyorum. Daha ayrıntılı bir yazıda onu anlatmayı görev biliyorum.

Enver Ağabey, sevgili dostum saygılar sunuyorum.

dicle köy enstitüsü'nden uçan turnalar

Ali Mustafa

Yaşam kimileyin rastlantılarla dolu... 1987 haziranında Çorum'dan İstanbul'a Ahmet Özer, Osman Şahin ve Haşim Şahin'in imza gününe geldiğimde tanışmıştım Enver Atılgan'la. Birlikte Osman Yalçın'ın "dostlar sofrası"na konuk olmuştuk.

Sonraları ben İstanbul'a tayin olunca, Ahmet Özer, mektuplarında: Enver Atılgan'la git görüş Köy Enstitülerinin sıcaklığını bulacaksın." demişti mektuplarında.

1989'un güzel bir bahar günü Bakırköy tren istasyonunda Enver Atılgan'la yeniden buluşmuştuk. bu buluşmanın beni Atılgan ailesinin bir üyesi olmaya yönelteceği doğrusu o günlerde hiç aklımdan geçmemişti. Sonraki günlerde Enver Atılgan, şiirime yol arkadaşı, sevdiğim insanın babası, kızımın dedesi oluverdi. Öylesine yakındım Enver Atılgan'a...

Birlikteliğimiz, KIYI- Ahmet Özer'in dostluğu, Enver Atılgan'ı yıllardır ayrı kaldığı şiire yöneltmişti yeniden.

Çoktandır tükenen şiir kitaplarından seçmelerle yeni şiirlerinden oluşan bir kitap çıkarmasını önerdiğimde: "Birlikte kitap tasarımı yapıp Ahmet Özer'e iç düzenlemesi için gönderirsek, neden olmasın" demişti. 1991'de oturup bütün şiirlerini gözden geçirdik. Kitap taslağını Ahmet Özer'e gönderdik. kitabın adını da Ahmet Özer koydu: "Yaşam Demişiz Adına".

1992 Tüyap Kitap Fuarı'na birlikte katıldık, kitaplarımızı imzaladık. Yıllardır görüşemediği dostlarıyla yeniden karşılaşınca çok mutlu olmuştu. Bir anda edebiyatın sıcak dünyasında buluvermişti kendini.

Enver Atılgan, duygu yüklü bir insandı. Kimbilir, birikmiş nice sorun, acı ve çözümsüzlük 1994 temmuzunda onu hasta yatağına düşürdü.

Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde 45 gün yatıverdi. Onulmaz bir hastalığa yakalanmıştı. Hastalığı kanserdi. Kendisi, hastalığının adını bilemeden 7 ay direndi. Gün geçtikçe eriyordu bedeni. Hastalık, yüreğinden Köy Enstitüleri rüzgârlarını hiç eksik etmeyen bu duyarlı insanı 25 Ocak 1995 çarşamba günü alıp götürdü bu dünyadan.

Cenaze töreninde, Köy Enstitülü öğretmen arkadaşları, yazar dostları: Mehmet Başaran, Güngör Gençay, Bekir Semerci, Nebi Dadaloğlu, Ahmet Köklügiller, Mahmut Yağmur, Yılmaz Elmas son kez uğurladılar Enver Atılgan'ı.

Dicle Köy Enstitüsü'nden bir turna daha uçuverdi. Geriye yoksulluk, sıkıntı, acı ve mücadelelerle kavrulmuş onurlu bir 64 yıl kalıverdi Enver Atılgan'dan. Bir de kitapları, şiirleri, yazıları ve dostları...

kıyı'nın büyükelçisi atılgan

Arslan Pulathaneli

Enver Atılgan, öncelikle bir şair olarak yazıştığım insanlardan biriydi. Ancak onun mektupları sanki bir sevgi seliyle birlikte ulaşırdı bana. Coşku dolu, sevecen, insancıl sevgi ve saygının bir göstergesi olurdu yazdıkları. Kimi edebiyatçılara yazdığı -yayımlanmış- mektupları, bu düşüncemi pekiştirir niteliktedir.

Enver Atılgan KIYI dergimizin varlığından hep övünç duymuştur. Her sayısını dört gözle beklediğini biliyorum. Dergi eline geçtiğinde beğendiği yazılardan, şiirlerden onların yazarlarından da kıvançla söz ederdi. Bütün kitaplarını bana imzalı olarak göndermiştir. Mektuplaşmamız sıkça olmasa da Kıyı'daki dostlarına yazdığı mektuplarda beni de selamsız bırakmayarak çalışmalarımdan haberli olmak istemiştir. Atılgan'dan bizler de yalnız yazılarını, şiirlerini yayımlarken değil her zaman söz ederdik. Ali Mustafa bir yerde onunla bizler arasında elçi gibiydi.

Hasta olduğunu sevgili Ahmet Özer'den duyduğumda çok üzülmüştüm. Ölümü ise her sanatçı, her yazıştığım insan gibi beni sarstı. Şimdi onun anısına sahip çıkmayı bir görev bilmeliyiz. Güle güle Atılgan, ışığın hiç sönmeyecek. ●

Enver Atılgan, 1960'lı yıllarda TÖS'te (sağ başta).

bir "öğretmenler günü" daha geçti

● **Nazif Evren**

Emeklisinin, çalışanının, okulda çocuğu olanın, öğretmenlik konusunda bilgisi bulunanın belleğinde buruk algılar bırakan bir "Öğretmenler Günü" daha geçti gitti.

Ben bu güne "Mesleği Anma Günü" diyorum. Çünkü öğretmenlerin 146 yıl önce başlayan mesleklerinin yolu üzerinde öyle binektaşları, öyle üzeri çivi dolu başarı kütükleri vardır ki, bunlardan herbirinin yanında oturup yarım saat konuşulsa, bir yılın günlerinin sayısından daha fazla sayıda övünçlü günler yaşanır.

Şimdikileri bilmem ama benim kuşak öğretmenlerinin günü öğretmen okulunun kapısından öğrenci olarak girdiğimizden itibaren başlardı. Öğrenciliğimiz süresince en küçük hatalı davranışımız karşısında öğretmenlerimizin "Sen yarın öğretmen olacaksın, bu milletin çocuklarının karşısında da mı böyle davranacaksınız?" sözleriyle karşılaşırdık. Biz de böyle sözlere konu olmamak için özenli, davranır, öğrenciyken öğretmen olmaya çalışırdık. Böyle yetişen bir öğretmen yaşamı boyunca öğretmen kalırdı.

"Öğretmenler Günü" adı verilen bu "elma şekeri" askeri idare döneminin Milli Eğitim Bakanı emekli general Hasan Sağlam tarafından oluşturuldu. Bu Sayın General, öğretmenlik mesleğinin çürütüldüğünün, öğretmen topluluğunun ufalandığının farkında olduğu için öğretmenleri onore etmek gereğine inanmıştı.

Öğretmenler kendi askeri idare dönemlerinde de çok olumsuz davranışlara hedef oluyordu. Öğrenim kurumlarına kışla yöntemleri sokuluyordu. Askeri talimnameler, yönetmelikler okullara gönderilerek uygulaması zorunlu tutuluyordu. Askeri eleştiriye gerek kalmadan uygulanması zorunlu ilkelerdi. Bu ilkeler birçok tecrübenin sonucu olarak talimnamelere geçmiştir. Hatta bazı maddeler birçok şehidin kanına malolmuştur. Böyle olunca kışla eğitimi maddelerde neden aramadan uygulanmasını gerektirirdi. Doğru olanı da bu idi.

Örneğin topçu eğitiminde topun 5 metre gerisinde durmak yazılı ise 3 ve 4 diye araştırma yapılamaz. Yere yatmak, mavzerin tutuluşu, tetiğin çekilişi bir an sorunudur. Tartışmanın yeri yoktur. Tartışırsan kazanamazsın. Kışla eğitiminin gereği ve doğrusu budur.

Milli Eğitimde ise her konu tartışılarak öğretilir. Her şeyin nedeni aranır. Bu bir ilkedir, bir öğretim metodudur. Okul düzeni ile kışla düzeni arasında tam bir çelişki vardır.

Kışla yöntemi milli eğitimde uygulanmaya başladığı için öğretmen toplumu içinde nedeni belli olmayan olaylar belirdi. Bu konuda nakiller, suçlamalar, tutuklamalar başgösterdi ve öğretmenler bir kat daha ufalandılar. İşte bu durumu anlayan general Hasan Sağlam, öğretmenlere iki şey kazandırarak, onları onore etmek istedi. Bunlardan biri "Öğretmen Evleri"dir ki bu halen birçok yerlerde öğretmenlerin gayreti sonucu yararlı olmuştur.

İkincisi "Öğretmenler Günü"dür. Öğretmenler Günü'nün adı, zamanının teşhisi, yeri, tarihi konusunda eleştirilecek yanlar, söylenecek sözler vardır; vardır ama, bana göre "Mesleği Anma Günü" olan bu günün bizim gibi emeklileri çalışanlar yanında onurlandırması yönünden değeri de vardır.

aşk

Ali Hüsrevoğlu

–zehra yıldırım'a–

iki top kadifeydi
omuz başları
karanfil kokuları
gül
ve yakamozlar

omuz başlarına
dökülürken
dalga dalga
saçları

Üç yıldır bir eğitim kurumunun öğretmenler günü toplantılarına çağrılıyorum. Bu kurum tanıyabildikleri birçok emekliyi öğretmenler günü nedeniyle okullarında toplayıp birbirleriyle tanıştırmayı, onlara güç kazandırmayı görev edinmiş. Bu yılki çalışmaları daha geniş çapta olmuş. İlkokuldan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın çeşitli kademelerinden emekli olmuş müsteşar, genel müdür, bakanlık müfettişleri, üniversite hocaları gibi emekliler orada idi. Okulun idarecileri, kurucuları, öğretmenleri, öğrencileri bizleri kendi evlerinin konuğu gibi nazik davranışlarıyla karşıladılar.

Ben birazcık erkence gitmiştim. Okulu gezmek istedim. İngilizce öğretmeni, çok genç bir bayan rehberlik etti. Katların merdivenlerini inip, çıkarken bile koluma girip, bana yardım etti. Okulun dersliklerini, çeşitli sosyal birimlerini gördüm. Okulda öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmek için açılmış bir resim atölyesi de vardı. Orda öğrenciler tarafından yapılmış tablolar gördüm.

Okulda; kurucusundan idarecilerine, ordan öğretmen, öğrenci, aşçı ve işçisine varıncaya kadar hepsi sorumluluklarını biliyorlar: Çevre tertemiz ve düzenli. Geniş ve mükemmel bir salonu var. Öğrencilerin hazırladıkları programı burada izledik. Değerli müzik ve edebiyat öğretmenlerinin konuşmaları ve arkadaşlarına karşı davranışlarına tanık olduk.

Bu etkinlikler arasında kafamda hep, resmi okullarımızın öğretmenleri de böyle kurumlarda evdeki eşinin pazar; okuldaki çocuğunun kitap parasını düşünmeden okulda kendi evleri gibi çalışma ereğine ne zaman varabilecekleri konusu idi.

Okulda öğrencilerin izlenceleri tamamlandıktan sonra mikrofon emekli konuklara verildi. Her biri bu günün olaylarını yansıtan kısa konuşmalar yaptılar. Son olarak bana uzatılan mikrofonun hakkını vermek çok güçtü. Ben ancak oradaki birkaç saattir öğretmen ve öğrencilerin sergilediği duygulardan bir fatiha paketi yaparak şehit 120 öğretmenin ruhuna yollamakla yetindim. Ruhları şadolsun. ●

ayrılık esiyor

tuncay mollaveisoğlu

gece sessizliği örüyor
yıldızlar yağıyor yağmur yerine
bitimsiz yollar yalnızlığıma tanık
özlemim dalgadır
yapraklarda sonbahar

seninle bir sevdaydı yaşamak
kan düşmemiş haritalarda
yaşanmamış aşklar içinde

şimdi eylül düşmüş dudaklarına
ayrılık esiyor sevdiğim

söz yaşamsa

osman aksu

gizem hırkasına yün eğiren
gezgin
küstüğün ormanlar küllerini sunuyor şimdi sana
haykırışın yağmurdu
kaçırdın bulutlarını güneşten

kırmızı bir soluktur
gül bahçelerinde artık ölüm
hangi goncadan sızmışsa
kan damlar hayata
ve aşka
susku vurur kılıcını
söz ölür

her ibadet ihanet gizler koynunda
her söylem övgüdür korkuya
ey tutsak ecesi eylemin
unutma
söz yaşamsa sükut ölümdür

çağdaşlık

● Sabahattin Kömürcüoğlu

Çağdaşlık ve uygarlık, bu, iki sözcük özdeşleşmiş, çok kez biribirilerinin yerine kullanılmıştır. Çağdaşlık da uygarlık gibi durağan bir şey değildir. İleriye dönük ve değişkendir. Toplumların bugün benimseyip baş tacı ettikleri değerler, bir süre sonra gözden düşüp, geçerliliğini kaybetmektedir.

Bugün çağdaş bir ulusun padişahlık ve saltanatı kabul etmesi olası değildir. Günümüzde değer verilen yönetim şekli demokrasidir. İnsanlar her alanda özgürlüğü yeğlemektedirler. Özgürlüğü kısan, insan haklarına saygı göstermeyen yönetimler, artık çağ dışı kalmışlardır. Onların çağdaşlıkla bir ilgisi yoktur.

Çağdaş olmak, özgür olmak ve özgür düşünmek kolay değildir. Bu, çok kez okumakla ve eğitilmekle de kazanılacak bir şey değildir. İnsanın özgür olup, özgür düşünebilmesi, onun özel gayretiyle, kendini yenileyebilmesiyle varılacak bir aşamadır.

Özgür olmak, özgür düşünebilmek, çağdaşlığın başta gelen bir koşuludur.

Çağdaşlık kavramı içinde, bilim ve kültür verilerinin meydana getirdiği değerlerin tümü vardır. Ve bu değerler evrenseldir. Çağdaşlık tek bir ulusa maledilemez, o hiçbir ulusun tekelinde de değildir. Çağdaşlık tüm insanlığın oluşturduğu bir yüce değerdir.

Çağdaş bir insanda, ulusal çerçeveleri aşarak evrenselleşmiş bir kişilik vardır. O insanın adı, "Ali" olmuş, "Coni" olmuş bunun önemi yoktur. Yeter ki o kişi "insan" olsun. Önemli olan, insanın çağdaş değerleri özümsemiş olmasıdır. İnsan her yerde insandır ve saygıya değerdir. İnsana yaklaşımımızda bu ilkeyi ön plâna alabiliyorsak, çağdaşlık yolunda büyük mesafeler almışız demektir.

İnsan, insanlığıyla ve insanlığa yapabildiği katkılarıyla övünmelidir. Şimdi uygar olmanın, çağdaş olmanın, bilimde teknikte, sanatta kendini göstermenin ve evrensel değerlere bir şeyler katmanın zamanıdır.

Çağdaşlık, bilim, teknik ve kültürün meydana getirdiği değerlerin tümünün bir bileşimidir. Bizi çağdaşlığa götürecek olan yol da bilim - teknik ve kültürün yolu olacaktır. Kendini bu yolda seferber etmeyenin çağdaş olması olanaksızdır. Çağdaşlığın zıttı, ilkellik ve bağnazlıktır.

Bunlar düşünüldüğünde ulusumuzun çağdaşlaşması için, eğitim kurullarımıza ve aydınlarımıza çok büyük bir sorumluluk düşmektedir. ●

şükrü gümüş arkadaşım

● **Kazım Turan Ural**

1969 yılı yaz döneminde, Sıvas Temeltepe'de, **"temel eğitim"**imi, er öğretmen olarak tamamlamama çok az bir süre kalmıştı. Askerlik ocağından ayrılmadan birkaç gün önce, **"er öğretmen"** olarak görev yapacağımız iller, kurayla saptanacaktı. Kurada çıkmak söz konusu otuz ilden biri de Hakkari'ydi. Bu kurayla 20 öğretmen Hakkari'ye gönderilecekti. Aynı konumda bulunan kişiler olarak, salonun dışında toplanmış, içerden gelen sesleri dinlemeye başlamıştık. Karavana kazanı içinden çekilen kuralarda "Hakkari" sözü duyulduğunda, herkes elindeki kağıda bir çizgi çekiyor, yirmi sayısının dolmasını diliyordu. Kura çekmek için adım okunduğunda, elimdeki kağıtta tam 19 çizgi belirmişti. Kuramı çekip, daha okumadan çok sevdiğim bölük komutanı, öğretmen dostu **Nihat Demiroğlu**'na verdim. O, kağıdı açıp, benim okumamı istedi. Yüksek sesle **"Hakkari"** deyince, çevremdekilerin tümü kahkaha attılar. Gerçi yer değiştirme hakkımız vardı, ancak Hakkari'yle yerini değiştirecek kimsenin olmayacağı bir gerçekti.

Hakkari'ye gitmeden önce, memleketim Trabzon'a dönerek, gideceğim yerde tanıdıkları bulunabilecek kişileri araştırmaya başladım. Nitekim Hakkari Yatılı Bölge Öğretmeni **Sefer Aksoy**'un adı, böyle bir araştırma sonucu ortaya çıktı.

Hakkari'ye varıp, merkez Dağsu İlkokulu'nda göreve başladıktan sonra, söz konusu okula gidip, Sefer Aksoy'la tanıştım. Aksoy, o dönemde kendi okullarında göreve başlayan öğretmenlere, bir akşam yemeği vermenin hazırlığı içindeydi. Bu yemeğe beni de çağırdı. Katıldığım yemekte, çağrılanlar arasında, er öğretmenlerle, stajyerler de yer almıştı. O gece yurdun değişik bir yöresinde görev yapan öğretmenler olarak birbirimizle tanıştık. Benimle birlikte, sevgili arkadaşım **Nazım Özdemir** de görev yerlerimizin adları karıştırılarak da olsa orda bulunanlara tanıtıldı.

Sıra belki de tanışmanın en duyarlı noktasına gelmişti. Sefer Aksoy, **"Şimdi okulumuzda stajyer öğretmen olarak atanan, yeni mezun üç arkadaşımızın adını okuyacağım"** dedi. Ardından konuşmasını şöyle sürdürdü: **"Bu üç arkadaşımız, tayin dilekçelerinde mezun olmadan önce, 'Türk bayrağının dalgalandığı, Anadolu'nun en ücra köşesinde çalışmak istiyorum' diye yazmışlar. Bu arkadaşlarımız Abdullah Dede, Abdullah Köse ve Şükrü Gümüş'tür. Kendilerini kutluyorum, başarılar diliyorum."**

Bildiğim kadarıyla Abdullah Dede, Fransa'da, Abdullah Köse, Samsun 23 Nisan İlköğretim Okulu'nda çalışmaktadır. Nazım Özdemir'se, Trabzon Kireçhane İlkokulu'nda öğretmenlik görevini sürdürürken, bir yandan da Trabzon Eğit - Sen'in başkanlığını yürütmektedir. Şükrü Gümüş arkadaşımızı, 28 Ağustos 1984 günü henüz 36 yaşındayken, memleketi Çorum'da görev yaparken yakalandığı hastalık sonucu yitirdik. **Kıyı**'nın anısına roman ödülü koyduğu, bu nedenle de ölümünün 10. yılında Çorum'da düzenlenen bir törenle, mezarı başında da anıldığı bu değerli arkadaşımın sevenleriyle birlikte olmayı çok isterdim. Etkinlikleri, sonradan **Ahmet Özer**'den öğrenebilme olanağım oldu.

Öğretmen ağabeyimiz Sefer Aksoy, Hakkari'de o akşam bir yandan tanışmamızı sağlarken, diğer yandan da dağarcığımızda ne varsa bu geceye aktarmamızı istemişti. Pek çoğumuz, şiirden fıkraya ne biliyorsak izleyenlere sunuvermiştik. Sıra Şükrü Gümüş'e gelmişti. Şükrü, sazını aldı ve **Aşık Mahsuni**'den **"İşte gidiyorum çeşmi siyahım"** türküsünü söyledi. Ben de onun sazı eşliğinde **Aşık Ferrahi**'nin, **"Ah Neyleyim"** türküsünü söyleyerek sıramı geçiştirdim. Söylediğim bu türkünün yankısı bir yana, Şükrü'yle olan dostluğumuzun köprüsü de kurulmuştu. Şükrü, türkünün dizelerinden esinlenerek, yıllar sonra mezarı başında onu ananlara gülememişse de iyi tanıdığı Zap Boyları'nda okuttuğu öğrencilerine gülmesini öğrettiğini biliyorum.

Hakkari'ye gidişimizin ikinci ayında, bir akşam, orda, o koşullarda tanıştığımız Öğretmen Okulları Genel Müdürü İsmail Hakkı Bey'in, santraldan alınan elektrik ışığında başlayıp, mum ışığında süren konuşmasını unutamıyorum. Şükrü, Nazım, Dede, Köse başta olmak üzere 21 öğretmen arkadaş bu konuşmayla güçlenip, **TÖS** (**Türkiye Öğretmenler Sendikası**)'ü kurmuştuk. Şükrü'nün toplantı sonrasındaki mangalbaşı söyleşimizde, **"Bu karanlıklardan doğan kıvılcımlar, bir gün ışık demetine dönüşecek ve yurdumuzu aydınlatacaktır"** sözlerini hiç unutamam. Şükrü'yle olan söyleşilerimizde gece bekçisi hiç uyumaz, mangala ateş koyar, çay demlerdi. Şükrü, yurt sorunlarını dile getirdiği konuşmasını, **Nazım**'dan, **Enver Gökçe**'den, **Petöfi**'den, **Külebi**'den şiirler okuyarak sürdürürdü. **"Memleket şiirleri"**ni onunla sevmiştik diyebilirim. Birgün yazdıklarını okumuştu bizlere. Onlarda hepimiz vardık. Başlangıçta gerekli ilgiyi gösteremedik yazdıklarına. Meğer bizleri anlatıyordu yazdıklarında. Ve bu yazılar bir gün **ZAP BOYLARI** adlı romana dönüşecekmiş meğer.

Hakkari'ye o günlerde günlük gazeteler üç günden önce gelemezdi. Yollar çığdan kapandığında, bu bir haftayı alırdı. Buna karşın o, eski tarihli gazeteleri teker teker okur, öğrendiklerini bizlere aktarırdı. O günlerde çok önemsediğim bir iş yaptım; anı defterimi alıp Yatılı Bölge Okulu'na gittim, ordaki arkadaşlara defterime birer anı yazmalarını rica ettim. Şükrü de yazdı defterime. El yazısıyla yazdığı yazı, **"kötü yaşamak, hiç de gelmiyor içimden; çünkü iyiliğini istiyorum insanların"** diye bitiyordu. O günden beri, özenle sakladığım defterimdeki yazısını yeniden okudum Şükrü'nün.

Sevgili Şükrü! Şimdi seni daha çok özlüyorum kardeşim... ●

kadınlar geceleri severler geceleri güzel bakarlar(*)

● **Hasan Akarsu**

"Kadınlar Geceleri Severler / Geceleri Güzel Bakarlar", ozan Nurulah Can'ın dördüncü şiir yapıtı. Ozan bu yapıtıyla 1993 Yunus Nadi Yayımlanmamış Şiir Kitabı Ödülü'nü aldı. Diğer şiir kitapları: İnsanlara Doğru (1979), Memleket Çocukları (1979 - 1992), Şiir Güzeldir (1988 - 1990).

Nurullah Can, 1947 Karabük doğumlu. Şiirle ilgilenmeye 1960'ta başlar, şiirleri 1975'ten sonra yayımlanır. Birçok yazın dergisinde şiirleri görünür. Kadıköy'de yaşamını sürdürür, kendine özgü bir yaşantısı vardır. O, yıldızlara bakmayı sever...

Bu son yapıtında on iki şiir yer alıyor. Özgün dizeleriyle, özgün söyleyişiyle ilgi çekiyor. Sabahı anlatırken, bir bakarsınız anlattığı kadın oluverir: Beyaz bir kadındır sabah. İpekli elbise giyer / Bahçesini sularken incecik şarkılar söyler... Her ozan onun algıladığı gibi midir? Sanmıyorum:

"Şairler ayak parmaklarının ucunda yürürler
Geçe olur. Ay çıkar. Kadınlardan korkarlar" (s. 5)

Ozan, şiirlerinde anılara gidince soyadı da hüzün olacaktır

"... Çok eski bir sevda şiirinde
Şairin unuttuğu bir dizeydim. Soyadım: Hüzün..." (s. 6)

Nurullah Can, kitabına ad olarak seçtiği şiirini günlükler biçiminde, tarih, adres, zaman düşerek yazmış. Su gibi akıcı, insanı sarmalayan anlatımına kapılıyorsunuz:

"12 Aralık, dolunaydan önce, Feneryolu, Fidanlık

Sevdiğiniz kadınlar güzeldir
Uzanır tutarsınız sıcak dizlerini
Bir dal gibi eğilirsiniz üzerlerine
Bulutlar kuşlar böcekler
Yavaşça terkederler sizi
Gece olur ay çıkar yağmur çiseler
Işık kaplar ıslak gövdelerinizi
Kıyılarda martılar vardır bilirim
Duymam düşsel seslerini" (s. 8)

Ozanın sevgilisi güzel şiirlerdir, onlarla sevişir. Şiir okuyan kadınları da deli gibi sever. Sever ki birden bir mısra düşer ellerine. "Rüzgârlı Günlerin Şiirleri"ni de genellikle ikişer dizelik bölümlerle ve tarih belirterek yazmış. Yer yer "erotik" bir hava da görülüyor. İster istemez İlhan Berk'i anımsıyorsunuz: "15 Temmuz, Yedi Uyurlar Mağarası, Selçuk

Gece tam ağzımdan öpüyordu seviyordum geceyi
Uzaklarda üşüyen yalnız geyikleri andım birden" (s. 12)
"26 Temmuz, Ölüdeniz, Fethiye

Deniz göğsüne çekiyordu beni denizin bacakları
Ölümü andık orda ayrılıktan konuştuk yalnızlığı" (s. 13)

Nurullah Can'ın şiirleri, imgelerle, benzetmelerle yüklü. Yüzünde yıldız vardır, "gecenin entarisini" çıkarır, "usulca akan bir ırmak"tır.

Nurullah Can, "Rüzgârlı Günlerin Şiirleri - 5"i, 1990'da yitirdiğimiz ozan Cemal Süreya'ya sunmuş. Onun şiirine de göndermede bulunuyor. Sözgelimi "GÜZ BİTİĞİ"ndeki yinelediği "Keşke yalnız bunun için sevseydim seni" dizesini de şiirine almış, ne güzel:

"13 Nisan, aynı yokuş, sabaha karşı, martılar

Bir yıldız düşer diye bekledim
Ay şarkılarını duyarım diye
Eğildim dizindeki yara izinden öptüm
Sen denize doğru yürüdün eteğini sıyırdın
"Keşke yalnız bunun için sevseydim seni" (s. 19)

Ozan, Kadıköy'ü "Evlenseydin benimle Kadıköy" diyecek kadar seviyor. Kadıköy, onun sevdiği bir kadındır:

"Seni boynundan öpmeliydim Kadıköy, kulaklarından..." (s. 20)

Kitabın son şiiri de Kadıköy'le ilgili, yurtsama dolu. Ozan, bildiğimiz "Mavi Vagon Kahvesi"nde, pencereden bakar, "güvercin kadınlarda bir yüzü". Mezarına erik dalı bıraktığımız İlhami Bekir'i anımsar, daha kimleri? Suavi Koçer'i, Vedat Gülşen'i, Macit Cevat'ı, Osman Serhat'ı, Cemal Süreya'yı, Arif Damar'ı, Ercüment Uçarı'yı.

Şiirin çilesini çeken, sevincini, aşkını yaşayan ozanı kutlamanın coşkusunu yaşayalım biz de, ama okuya okuya yaşayalım. ●

(*) *Kadınlar Geceleri Severler*
Geceleri Güzel Bakarlar, Nurullah Can, İkinci Baskı, Ocak 1994.

bir sesleniş

-ahmet akyüzlü'ye-

Orhan Özben

yaşanan
acı
tatlı
uzak
yakın
korku volta atar karanlıkta
eşkıya kimliksiz
günümüzde
iki uçlu bıçaktır
yalnızlık
ana ağlatır
köy
kent
kulaklarında karmaşık sesler
dağ gibi yüreğine çöken
dostlar
omuz omuza
kolkola
gittiler
aramızdan
bir yerlere
bu her yerde çoğaldığımızdır
sevgilerle

"güneş atları" ile yolculuk

● Sadiye Akay

M. Güner Demiray, bir öğretmen - ozan. Şiirlerinde yalın bir söyleyişin içtenliği, Türkçemizi özenle kullanmanın güzelliği duyuluyor. Sözcükleri yan yana getirirken değişik düşlemler yaratıyor dizelerinde. Örneğin son yapıtı "Güneş Atları"nın ilk şiiri "Gecenin içinden":

"acıların karı yağıyor yüreğime
güneşierim sıvanıyor bir bir
şaha kalkmış ölüm atı
rüzgârları yırtıp geliyor." diye başlıyor; ama bizim de içimizi ürperten bu karamsarlık sürmüyor neyse ki:."ışıkla demlenen dizelerin ozanı" olduğunu sonraki şiirlerinde örnekliyor sürekli.

"Karanlık Aydınlık Getirir" şiirinde olduğu gibi:

".....
ama senin gözlerin gülüm
gözlerin bir yıldızın özgürlüğü
işte gör süzülüyor göklerin çemberinden
ayakları toprak, nefesleri yalım kuşlar
sığmazlığa gidiyorsun, açık denize
tufanlara teslim olmalısın ilkin
önce çıkar at şu diken bitiren kökü
sedefte mutlaka o tek inci
adın gibi biliyorsun çünkü
yusuf'u paralayamaz kurt ne değin semirse
tohuma hep sevda verir güneş
susturulamaz evrenin türküsü
hep rüzgârla yükselir kızgın ateş"

Yalnız insana değil, doğaya, doğadaki tüm varlıklara, evrene uzanan sevgi sarmaktadır ozanın yüreğini ve umudu kucaklamaktadır hep; "YÜRÜ" şiirinde:

"işte önünde bir şafak geriniyor
yürü yolunda
dalgalar hırçın olmasına hırçın
boğalar azgın ne çıkar
yüreğinden gelen sese kulak ver
yürü yolunda
umudun göğü açık, kolları sevecen
düşün ırmakları seninle
yürü yolunda"

dizelerinde bu evrensel sevgi umutla kucaklaşmaktadır.

Onun deyişiyle:

"....
Her insan yaşadıkça çiçeklenir." .....
.....

"Gereksinim var, doğuyorsun; çünkü güven vermiyor kıyıların gelgiti. Bu yüzden yakın gökbarış. İşte onu yeşertiyor evren şu sonsuz düzlemde."

Böylesi şiirsel düzyazı örnekleri de yer yer ayrı bir özellik katıyor kitabına.

Yeryüzündeki her acı, ozanın yüreğine de yansımaktadır. "Çağ Kuduzu" şiirinde:

".....
mançurya'da kar yağıyor kirazlara"
.....
"zenci gözlerin akında korkuyu okuyorum"

gibi dizelerde bu evrensellik ışıması sürer; yalnız günümüzde olanları değil, geçmişten zamanımıza uzayan tüm kıyımları sorgular içten acıyla:

".....
ne yapmak ister asurbanipal, amacı ne
neden gözleri kızgın iskender'in
cengiz niçin yangın çıkarır girdiği bahçelerde
hiroşima kan ağlar, niçin
....."

Şiirin son dizelerinde ne güzel seslenir acımasızlara:

".....
bir çağ kuduzu yekiniyor
sağır değilsiniz, S.O.S.lara kulak verin
haydi kurtarın kurdu kuşu, ovayı
kurtarın yıldızları boğulmaktan
kâğıt gibi yanmaktan kurtarın çocukları
neden susuyorsunuz, bilinciniz çiçek açsın artık
haydi kurtarın dünyamızı kül olmaktan"

"Bir efsane olarak sevdim bu Latin Amerika'nın Köroğlusunu" dediği CHE GUEVARA'yı:

".....
sen ey demokrasi ve halk
ey aydınlığın alıcı kuşu
kızılca şafak
che guevara, che guevara"

diye nitelemektedir.

Aydınlık, umut, dostluk, barışa, yarınlara güven bu ozan öğretmenin şiirlerindeki belirgin özellik. "Bir Gün Mutlaka" şiirini:

".....
bil ki buluşacağız güneşle bir gün
evrenin dengesinde, yani otağında barışın
bir gün mutlaka" diye bitiriyor.

"bir doğa ışığısın sen şiir" derken bir tanımlama yapıyor. Her insanın içinde zaman zaman beliren ölüm duygusunu "Dönüşü Olmayan Trende" şiirinde:

".....
boşuna haykırışım
defne kokulu rüzgârlara
koştuğum boşuna suların arkasından
ve ölüm ötesinin gizini
aradığım boşuna
çünkü tutukluyum
yaşam serüvenini ören ağda" diye dizeleştiriyor.

Toplumumuzu sesiyle, sazıyla etkileyen usta ozanlar; Afrika'dan Güney Amerika'ya dek uzanan coğrafyanın acıları yaşamakta, tütmektedir Güner Demiray'ın şiirlerinde. Doğanın görünümlerinden yola çıkarak bizi duygu derinliklerine çeken, özenle seçilmiş sözcüklerden örülü dizeler...

Kitap, kırk üç şiiri içeriyor. Şiirler öncesinde ozanın yaşamı, yapıtları belirtilmiş, kısaca.

Doğa güzelliği, yurt sevgisi, ulusunun mutluluğu için çarpan bir yüreğin sesini; uygar, Atatürkçü bir öğretmenin çevresine, evrene bakışını duyumsamak için "Güneş Atları" ile güzel bir yolculuğa, haydi!.. ●

atardamar

GİRESUN'UN YİTİK BİR ŞAİRİ: CAN AKENGİN

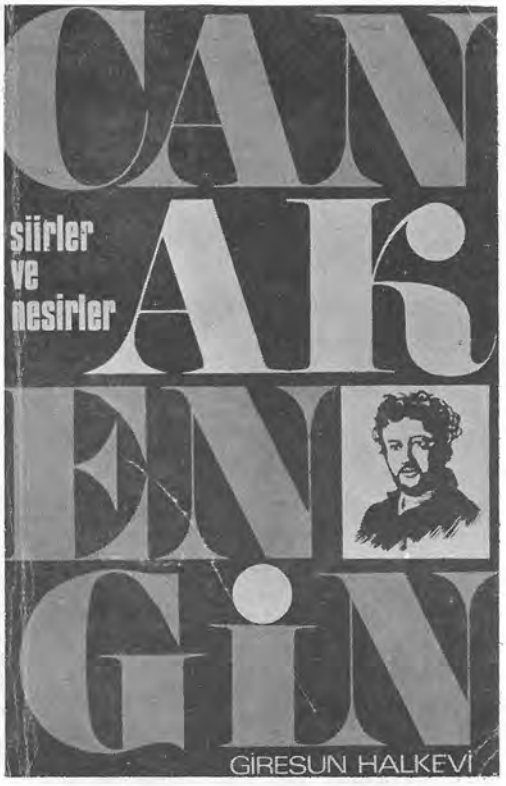

Can Akengin üzerine 1972 yılında Giresun Halkevi'nin hazırladığı kitap.

Kentlerin yetiştirdiği öyle sanatçılar vardır ki, ulusal planda adını duyuramamış olsa da, ait olduğu kentin unutulmaz adları arasına girerler. O kentin kültür kaynağının önemli bir çizgisi olurlar. Giderek yapıtları ve yaşamı ile efsaneleşirler; zamandan zamana akarlar.

KIYI, böyle nice adı, o kaynaklardan alıp edebiyatımızın gündemine getirmiştir. Bu ayki konuğumuz da yine böyle bir ad: Can Akengin.

Karadeniz kültür tarihinde seçkin bir yer tutan Giresun'un efsane adı Can Akengin'le ilgili araştırmayı şair Ahmet Özer yaptı, şair İbrahim Dizman yazdı.

Bölgemizin bir değerli şairinin daha yaşamı ve yapıtlarını edebiyat tarihimizin ilgisine sunmaktan kıvanç duyuyoruz.

Kıyı

giresun'un yitik şairi: can akengin

● İbrahim Dizman

Karadeniz bölgesinin kıyı kesiminde ard arda dizilen kentlerin kültür kaynakları, birbirine benzer. Samsun belki biraz Anadolu'nun iç kesimlerine dönmüştür yüzünü, ama özellikle Ordu, Giresun ve Trabzon'un kültür tarihine şöyle bir bakıldığında, şaşırtıcı yakınlıklar ve etkilenmeler görülebilir. Cumhuriyet öncesine uzanan tiyatro çalışmaları, çeşitli adlarla etkinlik gösteren kültürel amaçlı dernekler ve spor kulüplerinin en az spor kadar yakın durdukları sanatsal uğraşlar, bu yakınlıkların birkaç örneğidir.

Giresun, Trabzon ve Ordu arasında, bu kültür harmanına etkin olarak katılan bir kettir. İstanbul Darülbedayi kurucularından aktör **Raşit Rıza**'nın anılarına göre, ülkemizin ilk şehir tiyatrosu bu kentte kurulmuştur. **Raşit Rıza**, anılarında, 1908'lerde eşi **Suzan Hanım**'la birlikte bu kentte sahneye çıktığından sözeder. **Bilgi Yurdu** da Giresun'da Cumhuriyet öncesinde kurulan ve uzun yıllar nice kuşağı; kültürle, sanatla yoğuran bir dernektir. Sonradan Giresunspor adını alacak olan **Akın Spor Kulübü** de çeşitli sanatsal çalışmalara destek olur. Tüm bu birikimler, Cumhuriyetin atılım yıllarında Halkevi ile ışıltılı bir müzikten resme değin değişik alanlarda katılır bu aydınlanmaya. Bunların bir bölümü bir çıkış yolu bularak, coşkun ırmaklar gibi ulusal alana akarlar; kimisi yerel başarılarla yetinir. Bu ikinciler erken sönen yıldızlardır, bir kuyruklu yıldız belki. Bir an parlayan, çok az kişice görülebilen ve sonsuzlukta yitip giden.

Bu sayfalarda böyle nice kuyruklu yıldızın boşlukta çakılı kalan solgun ışığını yakalamaya çalıştık. Bu ayki konuğumuz yine böyle bir kuyruklu yıldız: Giresunlu şair - yazar **Can Akengin**.

Can Akengin: Giresun'un içli şairi

a- yaşam öyküsü

Can Akengin, 1892 yılında Giresun'un Sultan Selim Mahallesi'nde doğar. Babası Bayazıtoğulları'ndan Mahmut Kaptan, annesi Hürmüz Hanım'dır.

Çocukluğunda çevresinde **Hacı Ömer** ya da **Ömer Avni** adıyla bilinen -ki gerçek adı budur- Akengin, ilkokulu kapukahve İptidaisi'nde okur. Ortaöğrenimini Kale Camii civarında kurulu bulunan rüştiyede tamamlar. Liseye ise, çevre il ve ilçelerin diğer gençleri gibi Trabzon Lisesi'nde başlar. Ancak bir yıl sonra İstanbul'a gider. Bu kentte Osmanlı'nın son yıllarına tanık olur. Lise öğreniminin ardından o zamanki adıyla Darülfünun Edebiyat Fakültesi'ne girer. Ancak, 1. Dünya Savaşı'nın ateş topu, nice genç gibi onun da kucağına düşer; okulunu bitiremez. Akrabalarının yerleşmiş olduğu **Bursa**'ya gider. Yıllarca bu kentte kalacaktır. Çeşitli işlerde çalışır. Bu sırada bütün yaşamını belirleyecek bir duyguyla tanışır: Aşk! Pek çok şiirler yazar, ede-

biyatın büyülü dünyasını aşkla yaşamaya başlar.

Bursa yıllarında sürekli yazan Akengin'in edebiyatla tanışması daha önceki yıllarına rastlar. 1910'larda **"Giresun"**, ardından da **"Karadeniz"** adlı gazetede **A. Melih** ve **Can Akengin** adıyla yazılar ve şiirler; **"Projektör"** imzasıyla gülmece ve eleştiri yazıları yazar. İlginçtir, bu şiir ve yazılarının bazıları latin harfleriyledir! Bunun nedeni konusunda herhangi bir kayıt yok. Ancak onun İstanbul'daki yıllarında, Enver Paşa'nın bu tür bir çaba içinde olduğu biliniyor. Ola ki, genç şair de bu düşüncenin doğruluğuna inanmış ve denemelerde bulunmuştur.

Can Akengin, Bursa'daki nişanlısının babasıyla...

Bu dönemdeki takma adlarından olan Can Akengin, giderek Ömer Avni'nin önüne geçer ve yaşamı boyunca kullanacağı adı olur.

Can Akengin yıllar sonra, 1919'da döner Giresun'a. Mütareke günleridir. Bir yandan Karadeniz sularını yaralayan işgalci donanmaları, öte yandan yüzlerce yıllık kardeşliği hançerleyen Rum çetecileri. İşte bu ortamda, Karadeniz bölgesinin her kentinde olduğu gibi Giresun'da da isyanı ateşleyen bir gazete vardır: **Işık**. Akgengin, şiir, anı, gülmece türünde çeşitli ürünlerle katkıda bulunur gazeteye. Bu çaba dört yıl kadar sürer.

1923, Karadeniz'in bir başka kentinden, Samsun'dan dört yıl önce çakan ilk kıvılcımın, çağdaşlık ateşiyle büyüdüğü yıllardır. Özgür bir yurt vardır artık, kentinden kentine rahatlıkla gidilebilen. Can Akengin de yıllar önce aşık olduğu kıza kavuşmak için, uçarı bir yürekle, Bursa yoluna düşer. Sevdiğiyle evlenecektir. Nişanlanırlar. Ama, kısa bir süre sonra ölür nişanlısı!

"Gökte dönen ak yumaktan
Sağlanan gümüş kılaptan
İşliyordu enginlere
Rüyamsı bir sedef dere
...
Ey bu yatkın, tenha suda
Yüzen gölge! kan uykuda
Dinlenirken bütün şehir,
Uyuşmuşken dağ, taş.. sen, bir
Bir bu "Can"ı uyanık bil

Yelkeni yok, ama mendil
Açmış hicran denizinde
Ağlar yiten yar izinde
Sevinçliyse yolcuların
Menziline yetiş, "yar"ın

Nişanlısını yitirmek, Can Akengin'in geleceğe ilişkin bütün düşlerini yıkar. Yaşama küskün bir yürekle döner Giresun'a. Ancak, onun yıkılan düşlerine, yaşama küsmüşlüğüne inat, Giresun, genç Cumhuriyetin yarattığı coşkuyla soluk alıp vermektedir. Akengin de bu küçük kentin önde gelen kültür adamlarındandır. Geri durmak olası mı? Kentin kültür / sanat yaşamının lokomotifi olan **Bilgi Yurdu Derneği** başkanı olur. Kendini yoğun bir çalışma temposu içinde avutur bir süre. Derneğin özellikle tiyatro etkinliklerinde öne çıkar. Yönetmenlikten dekorculuğa değin her alanda çalışır. Sanatseverlerin yeteneğine yönelen sevgisi giderek komşu kentlere de yayılır. **Giresun** gazetesinde 1926 yılında yazdığı **"Giresun'da Eski Tiyatrolar"** adlı anı, onun tiyatro sevgisinin bir göstergesidir:

GİRESUN'DA ESKİ TİYATROLAR

... Sahne; parterden fışkıran tavandan yanan bir ışık tufanı içinde canlanan peyzajı, can yakan aşüftesiyle göz alır, gönül avlarken biz; -Selahattin, Şükrü, ben- yalnız üçüncü mevki ile alakadar olurduk. Onların çoğunu köy bıçkınları teşkil ederdi. Ve, tahta peykelere öyle dik, tuhaf bir dizilişleri... Birbirlerini dürte dirsekliye, eğilip fısıldaştıkları öyle acaip bir 'gizli işler'i vardı ki, bayılırdık.

Dilberliği çeşit çeşit boyaların marifeti... Dolgunluğu yığın yığın göğüs vatkalarıyla arşın arşın baldır bantlarının malı olan sahne sürtüklerine dikilen o yağlı bakışların, keskinliği, aç gözlülüğü, hart hart ısırganlığı ne idi, ne idi Yarabbi! (...) Bugün,

şimdi bu anda, araya bir çok yılların girmesine rağmen, gözlerimi yummadan onları görebiliyorum ve sinsi, zalim senelerin benden uzaklaştırdığı o saygısız, engin şetaretimle, işte bakınız yine gülüyorum. (...) İşte işte biz, tiyatroyu böyle biliyorduk. Ve bunun için, siz muharrirler bu fikirleri tashih etmelisiniz. (...) Efendiler, tiyatro bizim bildiğimiz nesne değildir. Aktör ve aktristler bizim tanıdığımız serseri heriflere, sürtük karılara katiyyen benzemezler. Frenk illerinde mektep gibi, mabet gibi tiyatro da muhteremdir. Tiyatro binaları belediye binalarından daha muhteşem, belediyelerin tiyatro tahsisatı, bir çok hükümetlerin bütçesinden daha üstündür. Prensler, krallar aktörlerin dostluklarıyla iftihar ederler. Onları sofralarında sağlarına alırlar, resimlerini salonlarının göze çarpacak yerine asarlar, kartvizitlerini albümlerinin ilk sahifelerine iliştirirler."

Bir süre sonra **Bilgi Yurdu Derneği**'nin etkinlikleri tavsamaya başlar. Ancak bu birikimden bir sanat dergisi doğar: **İZLER**. Derginin öncülerinden biri de Can Akengin'dir. Derginin çıkışını bir yazısında şöyle anlatıyor:

"(...) Biz Cebelihırayı (Çankaya) tercüme edenlerden... Vatana ve Yaradana yarayıcı olmak için andiçenlerdeniz. Bulutlara basıp yükselen ak saçlı yaylalarımızın üstündeki şu derin berraklığa bak! Yüce Türk çinikârlarının bulduğu ve en loş dehlizlerde bile, için için yanan Türk mavisine bak... işte bu ilahi renk dünyayı kamaştıran bir kudretle Çankaya'da ikizleşip çakınca asırlardan beri yollarını kayıp eden Türk gençliği mefkureyi gördüler.

Mefkureyi gören ona gönül bağlayan gençlerden üç arkadaş, Cemil, Hüseyin, Nuriahmet ve ben, mecmuamızı ana vatana layık bir şekle koymak, onun dertlerini, onun iyilik ve güzellik izlerini kucaklayıp dağıtmak için yola çıktık. (...) İzler için İç Anadolu'ya gidiyorduk: Şebin Karahisar, Alucra, Su Şehri, Zara, Hafik, Sıvas, Yenihan, Tokat, Turhal, Amasya, Merzifon, Havza, Kavak ve ... nihayet Samsun'dan yığın yığın hicranlarla döndük. Şimdi üç arkadaş bu güzel ve çok faydalı seyahatımızı başladığı yerde Işık yurdunda düğümlerken övünüyor, seviniyoruz. Çünkü, güzide arkadaşlarımız, vakitleri ve samimi alakaları ve masamızı dolduran olgun, özlü yazılarıyla yüzümüzü güldürdüler.

Daha geniş, daha şümullü bir programla Anadolu'nun biricik mecmuası olmaya azmeden İZLER, hepsine hürmet, her birerlerine teşekkürler sunar."

İzler dergisine dört elle sarılan Can Akengin, romantizm, çılgınlık ve karamsarlığı birarada harmanlayan yüreğinin çağrısına uyarak bir süre sonra Giresun'u terkeder. Ancak yolu gurbete değildir bu kez. Ya da yüreğinin gurbetine düşer yolu. köylere çekilir. Giresun Halkevi tarafından sanatçının anısına yayımlanan "**Can Akengin - Şiirler - Nesirler**" adlı kitapta, onun kenti terkedişi şu tümcelerle anlatılır:

"Çok hassas bir mizacı olduğundan, karışık meseleleri ve ihtirasları olan şehir insanlarından uzak bir yaşantıyı seçmiş, genellikle Giresun'un iç kazaları olan Şebinkarahisar ve Alucra'da, kâh han odalarında, kâh bir değirmenin bendine bakan çile odasında, çoğunlukla yalnız, bazen 'dağlılar' dediği ve içten adamlar olarak ayırdığı köylülerle hemhal olarak ömrünü sürdürmeyi tercih etmiştir."

"GURBET İÇİNDE
Vardıkça eşi yok beldeye gönlüm
Unutur, aldırmaz adam tipiyim
Koparken dostlardan... hep neye gönlüm
Sen yetim gibisin? ben hor gibiyim?

Kuş olup gövdemi göklere salsam
Fındıktan filizlenen sonlama olsam
Köyünde dolaşsam, kentinde kalsam
Bu gurbet içinde ben kor gibiyim.

AŞİNA DAĞLAR
Gelen dağlar, sırt sırta... Geçen dağlar kolkola
Dediler:
– Ey tedirgin! Yine mi düştün yola?
– Yetti, dedim, o Baküs sofrasındaki mola
Daha bin kez kahırlar, kıranlar aşılacak,
Bağrımın bir andı var: başla savaşılacak.
Dağlar gibi sırt sırta... dağlar gibi kol kola

Sayı : 31 - 15
Cilt : III

Yazı İşlerine bakan
MUHARREM TEKDAL

Şubat : 942

AKSU

GİRESUN VE ÇEVRESİ HALKEVLERİNİN DESGİS

Can Akengin ve eseri hakkında düşünceler

Yazan : B. Necatigil

Can Akengin (1892— 1942) ın, ölümünden iki sene sonra bir kitap halinde toklanan "Şiirleri ve Nesirleri„ni " 1 „ okurken yeni bir şair bir nâsir keşfetmiş olmadım, ama orijinal bir sanatkârla karşılaştım.

Bu sözlerimle ne demek istediğimi ve benim böyle bir kümе götüren sebeplerin açıklanmasını yazımın sonuna bırakarak; ilk önce sanatkârın kendi- halinde yayınlayacak (Zira aynı eserin ikinci defa basılabi mesi, oldukca şüphelidir,) bi derleyicinin, her şeyden önc şairin tekmil hususiyetlerine gi mesi; yazılarını yazdıran sâikle bilmesi; bu yazıların hangi şart lar ve ne gibi tesirler altınd nerde, ne zaman meydana ge miş olduğunu, basılmışlarsa tab tarihlerinden, aksi halde şifal rivayetlerden istifade edere

Can Akengin, yaşamını bundan sonra genellikle köylerde, derbeder bir biçimde sürdürür. Zaman zaman Giresun'a ziyarete gelen sanatçı; spor kulüplerinde, Halkevi'nde toplanan gençlerle söyleşir, şiirlerini okur ve ardından bir efsane gibi yine dağlara döner. **31 Ağustos 1942**'de tedavi için götürüldüğü İstanbul'da yaşama veda eder. Giresun'da **Yeni Mezarlık**'ta gömülür. Dostları, mezar taşına yalnızca iki dizesini kazıyarak, yaşamının anlamını özetlerler:

"Asıl gücüme giden
Ayrılmaktır sevgiden"

b- sanatı

Can Akengin'in ölümünden birkaç yıl sonra Giresun'a gelen şair **Behçet Necatigil**, arkadaşlarından onun şiirlerini dinler. Onunla ilgili yayımlanacak kitabın düzenlenmesine yardımcı olur. Aynı günler Giresun Halkevi'nin yayın organı olan **AKSU**'da (cilt 5, sayı 52, Ağustos 1948) bir yazı yayımlar. İki bölümden oluşan "Can akengin ve Eseri Hakkında Düşünceler" başlıklı yazının ikinci bölümünde, Akengin'in sanatçı kişiliğini irdeler:

"Sanatkarın kendisini şiirlerinde malüm şekiller içinde yeni bir ruh sokmuş ve nesirlerinde bir realite içinde yıllarca kaynaştıktan sonra ruhta kendiliğinden doğacak köşeleri göstermiş gördüm. Kuvvetli bir etofun zinde bir yaşama sevgisinin beslediği bu ruh; şiirlerinde 'hecenin beş şairi' grubun muakkipliğine (devamı) ceyyit bir ses sokmakla tebarüz ediyor. (...) Aşkın, yalnızlığın, tabiatın ve her şeyden önce elden kaçmış günlerin telkiniyle mustarip, fakat kuvvetlidir. (...) Can, kafiye ve vezin düşkünlüğünden kurtulsaydı bugünkü şiirimizin tabii deyişine yaklaşacaktı diyebilirim. Can, bir bakıma devrinin tesirine esir kalmış, ruhunun hürriyetine serbest ifadeyi reva görmemiştir. Şiirlerinde ve bazı nesirlerinde kendini kamufle etmeyi bir tenüzzül saydığını gördüm. İnsanlığın bütün çehresini, bazen çirkinlikleriyle göstermekten çekinmiyordu. Belki bu lekeli tarafları bile haliyle veriştir ki; okuyucuya, yanlış anlaşılmayacağını bilerek kendini tamamen teslim etmiştir ki, Can'ı bütün bütün sevmemizi sağlıyor.

Nesirleri içinde Servetifünuncuların, hele Halit Ziya ve Mehmet Rauf edasıyla yazılmış bir hayli yazı mevcut. (...) Ahmet Rasim'deki münakkahiyet ve enstantaneciliği kendi intibalarına kuvvetle tatbik etmiş olan Can'ın hususi nesri, kendini asıl böyle yerli yazılarda belli ediyor."

Behçet Necatigil'in de belirttiği gibi, Can Akengin hemen bütün şiirlerinde hece ölçüsüne ve uyağa sıkı sıkıya bağlı kalır. "Bir Çotanak", "Paryanın Türküsü", "Çakıl Toplayan Deli" gibi birkaç şiirinde ölçüden uzaklaşmayı yeğler, ama uyaklı söyleyişten ayrılmaz:

ÇAKIL TOPLAYAN DELİ
İler tutarsız gönlümü hayalinle sara, yamaya
Kıyıdan
Taş toplıyarak gidiyorum kıyıdan Batlama'ya
Vapursuz limanda dönen martı hıçkırıkları
Nemli kumsalda saman mırıkları
Mercan kırıkları
Yamaçlarda, tepelerde dağlarda
Ürperdi, tiftiklendi
Tutuşan batının kızıl havı
Ve göklerin suya vuran tavı
...

Can Akengin'in şiirlerine tema olarak seçtiği konuların başında genellikle kadınlar gelir. Kadın sevgilidir; ama çevresinde "hicran" halesiyle gezerler. Aşk kadar ayrılığı da büyütürler güzellikleriyle. Şairin kadınlara bakışında ortaya çıkan acı ve mutsuzluk, hiç kuşkusuz yitirdiği nişanlısının unutulamayışından kaynaklanmaktadır.

Şairin sık sık kullandığı bir tema da doğadır. Özellikle deniz, dağlar ve akşam saatleri! Doğanın

Can Akengin gençlik yıllarında.

derin bir gözlemcilikle betimlenerek şiire sokulması, başarılı dizelerin de kaynağıdır:

KÖYDE BİR AKŞAM
Sönüyorken uzaklarda kıpkırmızı bir güneş
Dönüyordu tarlalardan erkek, kadın birer eş
Irmaklardan gümüş gibi şakırdayan bu sular
Akıyordu birleşerek değirmene öteden

Can Akengin şiirlerinde eleştiriye de sıkça yer verir. Bu eleştiriler genellikle toplumsal konulara ve yanlış insanlara yöneliktir. Yergi alanında gözle görülür bir başarıya ulaşan şairin dizeleri birden o romantizmini, yumuşaklığını yitirir, öfkeyle dolar:

AYNADAKİNE
Halkçı mı otlakçı mı? ben de bilmem necisin
Tos vurana tas veren adamların çeçisin*
Ne dümendeki dayı, ne de bir hamlecisin
Ey dosta dünden çömez, düşküne imecisin

BİR ANTRAK
Devran ne düzenli oyun
Belli belirsizdir eki
Saydığına, deme "soyun"
Tiksindirir içindeki

Ağa çalar, ırgat oynar
Sahne kızgın saç üstüdür
Isa denlü yüreğin var
Ey Can, yerin haç üstüdür

c- hakkında yazılanlar

Can Akengin'in 1942'de ölümünden sonra Giresunlu dostları, saptayabildikleri şiirlerini ve gazete yazılarını biraraya getirerek bir kitap yayımlarlar. Çeşitli yıllarda da Giresun Halkevi'nin AKSU adlı yayın organında dostları ve tanıştığı sanatçılar onun hakkında çeşitli anılar ve yazılar yayımlarlar:

"Can, hissin zincirlerini en sağlam bir şekilde kavramakla birlikte aynı zamanda lisanın züppelik taraflarına kaçanlardan da değildir. O, Türkçeyi en uygun şekilde telaffuz eden, kullanan ve ona layık olduğu yeri veren bir şairdir. On beş yıl önceki Can'dan dinlediklerimizi bugünkü cereyanlar önünde ilk safa sıralananlar arasında görmekle bugünkü Can'ın evvelki Can'la hiç de farklı olmadığını mükemmel bir surette seçebiliyoruz." **Enver Konanç**.

"E. Cem (Eflatun Cem Güney) aynı zamanda Giresun'umuzun en sevdiği bir şair siması olan rahmetli Can Akengin'le de tanışmış, bana söylediğine göre, Can'ın neşretmekte olduğu bir dergide bundan 20 - 25 sene kadar önce şiirler yayımlamıştır.

Gezgin ruhlu Can, bir gezisinde Sıvas'a uğradığı zaman orada, E. Cem Bey'in folklorla uğraştığını duyuyor ve çıkarmakta olduğu bir dergi için yazı hususunda yardımda bulunmasını istiyor. O da bunun üzerine ona birkaç şiir vermiş imiş. Ve ondan sonra bir daha da Can Bey'le görüşmek nasib olmamış.

Eflatun Bey, bu hatırayı naklederken Can için: 'Ateşli, halkiyyatla uğraşan bir gençti.' demişti. Ve Can'ın şiirlerinden kendisine okuduğum zaman da: 'Bu ve bunun gibi Anadolu'nun gerçek değerlerini ortaya çıkaracak münekkitler bizde yetişinceye kadar hazineler çok kimselere saklı kalacaktır.' diye yerinmişti." **M. Mustafa Çaldağ**.

"Giresun'a gelmeden önce Can Akengin'i bilmiyordum, bu benim kabahatim. Giresun'da ölümünden altı yıl sonra, şahsiyetinin her cephesiyle onu yaşayan bir insan gibi tanıdım. Bu tanımadan çok memnunum." **Behçet Necatigil**.

"... Muhitte efsaneleşen hayatı, bazılarının belki hoşuna gitmiyor ve hor görülüyordu. Bunlar, şairi anlayamayan ve maddi düşünen kimseler olabilir. Halbuki maddi bakımdan bir Can zaten yaşamıyordu. O, maddesiyle bir hiç, fakat ruhiyle büyük bir sanatkardı. Ve denilebilir ki, tamamen manevi bir alemde yaşıyordu. Onun kalbine erişip de hayranı olmamak bence mümkün değidir. (...) O, dünyada hırs ve cahtan tecerrüd eden, aşk, his ve sanat gibi en ince maddelerden kurulmuş tahtı üstünde senelerce hüküm sürmüş bir kudretti. Şimdi ise çok özlediği ebedi hayatı yaşamaktadır." **Muzaffer Akgün** (Lüleburgaz Yargıcı).

"Giresun tarihine 'Ref'i'den sonra karışan Akengin Can, bize milli şiirin mahalli ifadelerle çerçevelediği orijinal örneklerini sundu. Milli vezin daha

"Can"ımız İçin:

Yazan : **Behçet Kemal Çağlar**

Aylar varki yazı masamın bir ucunda turuncu bir kitap duruyor. Üstünde çok sevdiğim bir şair arkadaşın resmi. . Bana hem bir sanat değerini, hem bir arkadaşlık vefasını hatırlatıyor. Saim. Bozbağ'ın ölen şair arkadaşı Can Akenginin şiirlerinden meydana getirdiği kitap . . (*)

Yıllarca evvel, bir güzel yaz günü, Yeşil Giresun'a kavuşmuştum. Bir iki gün içinde Giresun tabiatı ve Giresun dostluğu beni bağrına bası vermişti. Hakkı Mahir, Nuri Çimşid, Saim Bozbağ... Hemen kaynaşı vermiştik. Bir akşam Giresun'un Kalesinden eşsiz akşamını seyre çıkarken Saim Bozbağ, bana ilk defa Can'dan bahsetmiş ondan bazı mısralar okumuş, hayatını anlatmıştı: Aşıklığı şairliğinden, şairliği aşıklığından üstün görülüyordu. Hem şair ve aşık olmağa, hem uslu, mazlum şehirde pinekleniek onun kârı değildi. O, ruhunun cihadını tamamlamak için dağlara düşmüştü. Alucradaki bir kulübede konaklıyor, değirmen arklarında yıkanıyor, arada bir Giresun'a gelip göğnünden kopan mısraları dostlarının hafızasına emanet edip gidiyordu.

Bir gün kendisini de tanıdım. İri, güzel bir yüzü, koyu, biraz kıvırcık saçları, cefa ile çizgilenmiş geniş bir alnı vardı. Susup gülerken de konuşuyor, bakıp konuşurken de susuyordu. Anasından sair doğmuş insanlardandı. Başkasının güzel bulduğu şiirlerini öy-

bizde hakim değilken o yazıyor ve kalem tecrübelerini yapıyordu. Fakat o zaman muhafazakar bir zümre onun yazılarını 'Bir handei istihza' ile karşılıyorlardı. Çünkü onlar, Can'ın görüş ve duyuşuna ulaşamamışlardı." **Rahmi Korkut Öğütçü**.

"... Bir akşam Giresun'un kalesinden eşsiz akşamını seyre çıkarken, Saim Bozbağ, bana ilk defa Can'dan bahsetmiş, ondan bazı mısralar okumuş, hayatını anlatmıştı. Aşıklığı şairliğinden, şairliği aşıklığından üstün görülüyordu. Hem şair ve aşık olmaya, hem uslu, mazlum şehirde pineklemek onun kârı değildi. O, ruhunun cihadını tamamlamak için dağlara düşmüştü. Alucra'daki bir kulübede konaklıyor, değirmen arklarında yıkanıyor, arada bir Giresun'a gelip göğnünden kopan mısraları dostlarının hafızasına emanet edip gidiyordu.

Bir gün kendisini de tanıdım. İri, güzel bir yüzü, koyu, biraz kıvırcık saçları, çefa ile çizgilenmiş geniş bir alnı vardı. Susup gülerken de konuşuyor, bakıp konuşurken de susuyordu. Anasından şair doğmuş insanlardandı. (...) Kendi tabiriyle (tışının dört ucunu sele vermiş) bir kalenderdi. Genç yaşında kaybettiği sevgilisine yanıyor, dağların karlarına yanan başını dayıyor, eski volkanların kraterlerinde biriken göllerde serinliyordu. (...) Sanatkarı tek kelimeyle tarif etmeye kalksak 'tedirgin'den daha iyi kelime bulamayız. Can bir tedirgindi. Gönlünün havasına uymakla kalmamış, göğnü ile sözbirliği edip başıyla savaş açmıştı. Bu savaşta öldü. 'Şehidi bade' olan eski şairler vardır; bu, ondan ziyade 'şehidi aşk'tır.

Kendini kalenderliğe fazla bırakmasa, sanatına coşkunluk kadar ölçü de koymağa vakit bulabilseydi, bir büyük şair olacaktır. Ne yapsam, onun için soğuk kanlı bir tenkit yazmama, ukalaca hükümler vermeme imkan yok. Onu Giresun'la birlikte, Giresun dostları arasında her zaman sevecek ve anacağım." **Behçet Kemal Çağlar**.

d- şiirlerinden ve düzyazılarından örnekler

EY DOST
Ruh: Özde nur, gözde menşur, kadehte şuur
Dimyat Çin'de... Yeter rinde evindeki bulgur
Kanıp gerçek bezme gelmek dilersen ey dost,
Aynayı kır, takvimi yırt, saati durdur.

BİR YOLCUDAN
Dama attım hırs pabucunu
Sele verdim dışın ben dört ucunu
Gönlümle girinip gurbet hurcunu
Dağlılar içinde iç'imi yaptım

Kalsam da bu yolda kemikle deri
Hiç vahlamam... çünkü bir derbederim
Yoğura yoğura küçük feneri
Güneşten güçlünün biçimi yaptım

BİR YOLCUYA
Yürü... yürü yoruldukça dayan
için için vınlayan telgraf direklerine

Onların fincan fincan eklerine
Uydursan da adımlarını
Yine bulamazsın yarını,
Kal iyisi mi

En kesimi:
Kal bu handa
Yâr değil, yurt değil, salt mezar var
Yarından bu yana

ASİL GÜCÜME GİDEN
Sağlıyorsa ne gam
Dermanım yumak gibi.
Ben ölümden hiç korkmam:
Ölüm yumak gibi
Değerlidir, tatlıdır.
Ölüler sıhhatlidir
Asıl gücüme giden
Ayrılmaktır sevgiden

Demem bir can için, hık
Tanrım, ona el sürme!
Burda hiç uzlàşmadık
Orda olsun küstürme
Çözmeyelim bu suçu
Sana varıyor ucu

Diledin dünya çattın
Yoktan bizi yarattın
Bunlar... belki de iyi
Fakat niçin sevgiyi
Senden büyük yarattın?

Giresun'da çıkan Eski Karadeniz gazetesi ile Işık dergisinin yazı kurulu. Giresun Kalesi, "kalipso' mevkii, 6 kasım 1919. (Can Akengin en önde)

Sağlıyorsa ne gam,
Dermanım yumak gibi
Ben ölümden hiç korkmam,
Ölüm uyumak gibi.
Değerlidir, tatlıdır,
Kadavra sıhhatlıdır
Asıl gücüme giden
Ayrılmaktır sevgiden

GİRESUN TERENNÜM EDİYOR

Kızgın ufuklar soğumuştu. Yıldızlar; güneşin keskin iğneli ziyasiyle kamaşan, görünmeyen gözlerini şurda, burda, tek tük açıyorlardı.

'Kaldırımda' çabuk çabuk giden güvezi yazma, mendili şişkin bir adamdan başka kimse yoktu. Her fırtınada örnek değiştiren kumsal, zarif, seyrek oymalarını çevire çize, sandalsız, tenha, yorgun uzanıyor; 'Ali Bey Konağı' harabesinde dirsek verip 'Paşadede'de şöyle, bir fatihalık meksediyor. Sonra hafif, rüyamsı bir dönemeçle 'Çıklakkale' içlerine doğru serilip eriyordu.

Deniz bir göl hamuru donukluğu ile renksiz ve hareketsizdi.

'Batlama' koyunda kabara genişleye 'Boztekke' sırtlarını yığıp yaptıktan sonra 'Şehitlik' yamaçlarının ulu ağaçlarıyla sorguçlanarak 'Dikmen' otağını kurduktan sonra dünyanın hiçbir yerine nasip olmayan güzellikler, kavranılmaz inceliklerle 'Ayvasıl' burnunda tükenen emsalsiz dekordan, şiir, mana sillinmiş; acem sitampleri gibi gölgesiz, ölgün susuyordu. (...) Masallarda methini işittiğimiz iri, şahane mücevherler gibi, sihirli mavimtrak kıvılcımlarla ışıldayan akşam yıldızı kadar yalnız, bu ak benekli suskun tepelere o derece yakındı ki: Korkmuyor mu? Üşümüyor mu? diye, elimde olmayarak düşündüm. Baktım ki, hicran... Benim, bunca senedir hâlâ bir isim bulup da veremediğim irsi, şifasız hıcranım yine damla damla sızmağa, sızıldamağa başlıyor, hemen döndüm.

Limanda vapur vardı. İskele kaynaşıyor, karıncalanıyor, çarşı, kovanlar gibi uğulduyordu... Pencereleri şen elektrik ışıklariyle perdeli, yüksek kargir hanlardan uc veren hakal katarları bu ılık akşam posarığında yassı, tıklım tıklım çuvallariyle, hiç görülmemiş bir halata benziyordu. (...) Tavşan kulaklı, tıknaz çaparlar da kendilerine bu fındık çuvallarından nisbetsiz güverteler kurarak birer birer, bodur bodur açılıyordu. Bir ışık-buhar sağnağı halinde takırdayan dev cüsseli frenk vapuruna rampa olup boca etmek için... Hamalların, yüke, yorgunluğa kafa tutan sırnaşık yarenliklerine hayran olarak... Mavunacıların en çetin hamlelere bile bana mısın demeyen kalaşlı, yakamozlu şakalarına imrenerek, bilmem ne kadar dolaştım.

(...) Evet, Giresun'un şu göz alan, gönül avlayan güzelliklerini sezmek için, sezip de anlatamamak, kelimelerin kifayetsizliğinden, yavanlığından üzülmek, tıkanmak için uzun seneler ondan ayrı düşmek, hasretini çekmek lazımdı.

Yad ellerde kızgın, düşman çemberle kuşatılmış seneler... Hayata, haysiyete saldıran medetsiz, çaresiz istila seneleri geçirdiniz mi?

Vapur ilanlarında 'Giresun' ismi geçtikçe sevgiliden bahsedilmiş gibi sarardığınız demler oldu mu?

Söyleyiniz, söyleyiniz... Sayısına parmaklarınızın yetişemediği kadar çok, gurbet yıllarını, tahammül dağlayan sıla hummalarıyla yana içlene geçirdiğinizi hatırlayabiliyor musunuz?

İşte ey okuyucu, benim şu anda neler hissettiğimi, nasıl heyecanlarla kendimden geçtiğimi anlamak için bütün bu ateşler, bütün bu acılarla kıvranmış olmak, yıpranmış olmak lazımdır." (1926) •

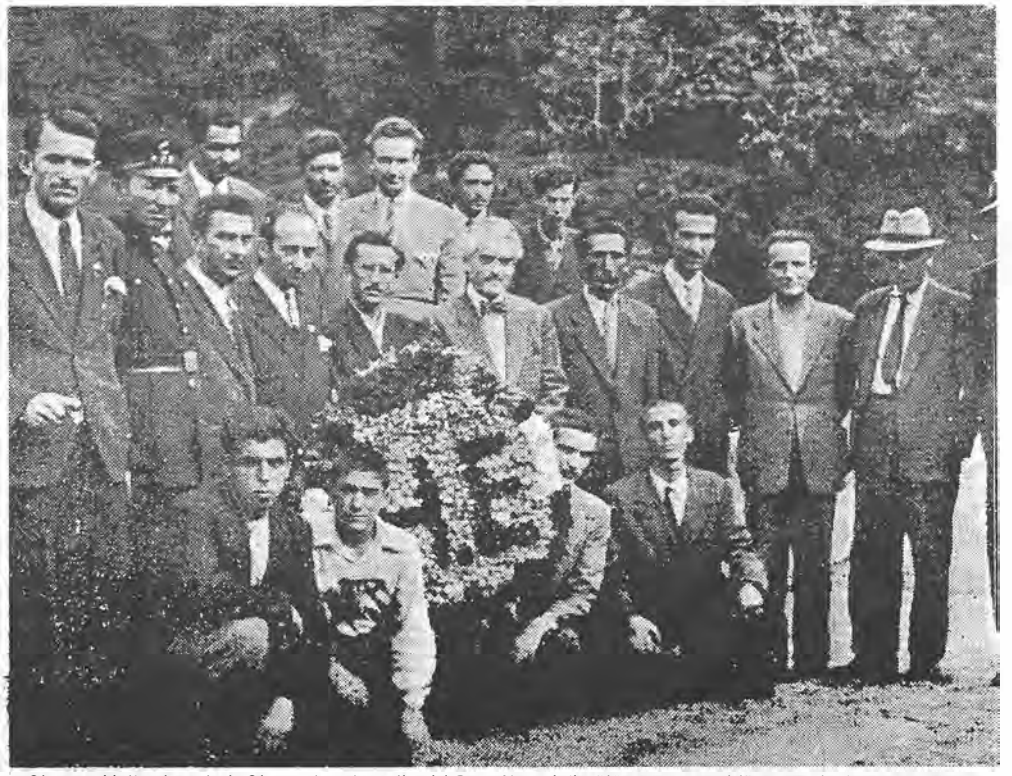

Giresun Halkevi üyeleri, Giresun'un değerli şairi Can Akengin'in ölümünün 5. yıldönümünde (31.8.1947) mezarını ziyaretleri sırasında.

ömer seyfettin ve çeviri

● **Muzaffer Uyguner**

Ömer Seyfettin, Türk okurlarına öyküleri, öykücülüğü ile tanıtılmıştır. Genç Kalemler dergisinde dil konusunda bazı yazılarının yayımlandığına da şöyle böyle değinilmiştir.

Ömer Seyfettin'in öyküleri, öykücülüğümüzün ilk önemli ürünleridir. Türk öykücülüğünün gelişiminde, onun öyküleri ilk temel taşıdır. Bugün bile değerini yitirmeyen, bütün sağlamlığını ve güzelliğini sürdüren öykülerinin çok olduğunu biliyoruz. Bu öyküler, vaktiyle sekiz cilt olarak bir yayınevince yayımlanmış; sonra da **Nokta** adlı kitapla bu sayı dokuza çıkmıştı. Yasalarımıza göre, bir yazarın ölümünden sonra elli yıl geçince telif hakkı ortadan kalkmaktadır. Ömer Seyfettin'in de ölümünden sonra elli yıl dolunca bir çok yayınevi öykülerini çeşitli boyutlarda ve değişik adlarla yayımlamaya yönelmiştir. Yazılarını derlerken bir iki öyküsüne daha rastlamıştım.

Yazılarını derlemek konusuna kimse eğilmemişti. Bu işe ben yöneldim ve dört cilt tutan derlemem Bilgi Yayınevi'nce yayımlandı. Bu arada, ölümünden önce küçük kitapçıklar (risaleler) olarak yayımlanan ürünlerini de bu derleme kitaplarına aldım. Bu arada, vaktiyle derlenip yayımlanan şiirlerine yenilerini de kattım ve düzyazıları ile birlikte **Doğduğum Yer** adıyla yayımlanmalarını sağladım. Bu kitaplara, yayımlandıkları süreli yayınları bulamadığım için bazı yazılarını alamadım. Bu süreli yayınların nerede bulunabileceğini bazı bilirkişilere sordum, dergilerde de birkaç kez belirttim. Ama, hiçbir yardım göremedim.

Ömer seyfettin, Fransızca biliyordu. Bu nedenle de İzmir'de açılan ve Fransız subayların yönettiği Jandarma Okulu'na çevirmen olarak atanmıştı. Ömer Seyfettin'in Fransızca yazılmış bir şiiri yukarıda andığım kitabında yer almıştır. Onun başka şiirler de yazıp Fransa'daki dergilerde yayımladığını bir yazıda okumuştum. Ama, bu dergilerin adları verilmediğinden, o şiirleri derlemek olanağına ve mutluluğuna erişemedim.

Ömer Seyfettin, Fransız yazar ve ozanlarından bazı çeviriler yapmış ve bunları o yıllarda çıkan dergi ve gazetelerde yayımlamıştır. Ben, araştırmalarım sırasında bunları da görmüş ve derlemiştim. Bulabildiklerim 14 yazı ile bir şiirdi; bunların yanında Kalevela ile İliada çevirileri de vardı. **İliada** çevirisinin daha sonra 1927 yılında Kültür Bakanlığı'nca yayımlandığını biliyoruz. 34 sayfalık bu kitapçık İliada'nın tam çevirisi olamaz elbette.

Çevirileri çok değişik yazarlardan yapılmıştır. Guy de Maupassant ile Catulle Mendès'ten birden çok çevirisi vardır. Catulle Mendès'in "Lades" adlı şiirini de çevirmiştir. Bu çevirilerinin de kitap olarak yayımlanmasını gönlüm istemektedir; ama, hangi yayınevi yayımlar? Burada, yazar adları ile yazı ya da öykülerinin adlarını şöylece belirtebilirim:

Antoine Albala: Dâd-ı tahrir
François Coppé: Kuşların ölümü
Georges Courteline: Hulûl-ı şeb
Edmondo de Amicis: Bir gün
Catulle Mendes: Dört nala, Bertrand, Banyoda, İyi muhibbe
Maksim Gorki: Çocuğun sefaleti
Guy de Maupassant: Mehtab, Evâilde
Jules Renard: Kuğu
Marcel Prévoste: Kadın mektupları
İtalyan Edebiyatı (Yazarı belirsiz): Tasvir-i ân

Böylece, 10 yazardan 14 çevirisine ulaşabildim. Müjgan Cunbur, **Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin** adlı kitabın 2. baskısında Çocuğun Sefaleti, Tasvir-i ân, Evailde, Mehtab, Bertrand adlı öykülerle İliada ve Kalevela'dan sözetmiştir. İzmir'de yayımlanmış olan **İzmir Gazetesi**'nde yayımlanan çevirilere yer vermiştir. Yukarıda andığım "Lades" adlı şiiri de unutmamak gerekir. Belki daha başka çevirileri de vardır, ben görememişimdir.

Ömer Seyfettin'i yalnızca öykücü olarak tanıtmak, yazılarını gözardı etmek ve şiirlerinden ise hiç sözetmemek bence hatadır. Çevirilerini bircik bircik anmayabilir, "çeviriler de yapmıştır" diyerek geçebiliriz. Ama, onun kişiliğini belirtirken yazıları es geçilmemelidir. Benim derleyip **Bilgi** yayınları arasında çıkan yazılarını içeren kitaplar hiçbir yerde anılmamaktadır. Şunu da belirteyim ki, bir şiiri ile 18 yazısının ardındayım. Bunları bulmak için çaba harcıyorum. Bunlardan 6'sının yayım yerini bildiğim halde kitaplıklarda bulamadım. Yardımcı olurlar diye bazı büyük kişilere mektuplar yazdım ise de yanıt alamadım. Bunları, belki başkaları da görür de yardım eder diye **Yeni Biçem** dergisinin Şubat 1994 tarihli 10. sayısında yayımladım. Şu ana kadar çıt yok.

Bunları da bulabilirim belki. Bu çevirileri ve **Yeni Biçem**'deki 6 yazısını ve öbür 12'sini de derledikten sonra belki bir kitap oluşur, yayımlayan da çıkar. Ömer Seyfettin'i tam tanımak için bunları da gerekli görüyorum. Yanılmadığımı sanıyorum. ●

şiir

aslı durak

uçuran nedir şiiri?
sevdalar
umutlar
düşünceler mi?

aç bir kuştu
uykusuz gecelerin seherinde
sevgiyle inançla beslediğimiz
kanatlarında emeğimizin izi

sahi
uçuran neydi şiiri?

yazar, edebiyatçı, müzik adamı ahmet say'ın

"Müzik Tarihi" Üzerine

● Ahmet ÖZER

Ahmet Say, bir dönemin siyasal yaşamında önemli yer tutan yayınlardan sonra, edebiyatın onurunu yücelten Türkiye Yazıları'nın mutfağında, beş yılı aşkın bir zaman görev yapmıştı. Bu dönem içinde başlatılan Türkiye Yazıları Şiir Dizisi, edebiyatımızın ustaları yanında, genç şairlerin de seslerinin duyurulmasında önemli bir işlev taşımıştı.

Onun emeğinin, derginin -Türkiye Yazıları- kapanmasından sonra başlangıçtaki noktaya vardığını görüyoruz. Say, Türk ve dünya müziğinin önemli bir birikimini, dört ciltlik bir ansiklopediyle okurlarına sunmuştu. Önemli bir kaynak yapıt olan bu değerli birikim, onun emeğini daha da belirgin kılmıştı. Bugün, binlerce kişinin kitaplığında yer alan bu yapıtın daha uzun süre kolay kolay aşılamayacağına inanıyorum.

Müzik alanındaki bu birikimini değişik alanlara taşırken, yaşadığı koşullar ona edebiyat alanında birşeyler yapılması gerektiğini düşündürdü. Yüzlerce kişiyle kurduğu iletişim Edebiyatçılar Derneği'ni yaşama kazandırdı. Bugün Ankara'dan dünyaya açılan bir pencere olan Edebiyatçılar Derneği, bu alandaki boşluğu önemli ölçüde dolduran bir örgüt olarak, biz edebiyatçıların sesi olmaktadır.

Ahmet Say'ın şimdilik son emeği, 565 sayfalık bir kitaba dönüştü: Müzik Tarihi*. Müzik Tarihi'nin önsözünde yazar üç temel yaklaşımdan söz etmektedir. Bu yaklaşımlardan birincisi, müzik tarihini toplumsal ve kültürel evrimin yaratıcı bir parçası olarak değerlendirme; ikincisi müzik tarihi kavrayışını oluşturan bilgi dallarının bir bütün halinde sergilenmesi, üçüncüsü de müzik tarihi bilgisinin somut biçimde aktarılmasını sağlayan örneklendirme anlayışı olarak ele alınmaktadır. Üç yüzü aşkın nota ve çizim örneğinin gösterildiği kitap, 27 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümleri, ele alınan konuların önemini vurgulamak açısından, burda bir kez daha belirtmek isterim:

1- Müzik ve Müzik Tarihi
2- Tarih Önceki Çağlarda Müzik
3- İlkçağ Uygarlıkları
4- Antik Yunan ve Roma
5- Erken Ortaçağ
6- Serpilme: Romanesk Dönem
7- Ortaçağ Müziğinin Yükselişi: Gotik Çağ
8- Sıkıntılı Gelişim: Son Gotik Dönem
9- Gün ışıyor: Ortaçağ'dan Rönesans'a
10- Rönesans Coşkusu
11- Rönesansta İçe Kapanış: Josquin ya da Rafael
12- Rönesansın Yayılışı
13- Rönesans Müziğinde Doruk
14- Opera Sanatının Doğuşu
15- Barok Çağının İlk Adımları
16- Barok Müziğin Artistik Temeli
17- Barok Müziğin Yaygınlaşması
18- Barok Müzikte Doruk
19- Klasisizm: Doğa, Yalınlık, Tutku
20- Müzikte Demokratlaşma ve Romantizmin Doğuşu
21- Romantizmin İçtenlikli Renkleri
22- Yarışçı ve Sentezci Bir Çağ: Geç - Romantizm
23- Yüzyılın Kapanışı Son Romantikler
24- Ulusal Akımlar
25- İzlenimcilik
26- 20. Yüzyıl Yeni Müzik
27- Türkiye'de Uluslararası Sanat Müziği

Ahmet Say, son derece zengin bir içeriğe sahip Müzik Tarihi'nde, müzik teriminin tarih boyunca gösterdiği değişim ve gelişimleri irdeler. İnsanlık tarihi içinde, tıpkı diğer değerlerin gelişip serpilmesi gibi müziğin de gösterdiği evrimin izini sürer. Müzik tarihinin müzikbilim içindeki yerini belirlemeye çalışır. 19. yüzyıldan bu yana önem kazanan, müzik tarihine konu olan değerleri bir bütünlük içinde kitabına taşır. İnsanlığın evriminin gerçekleştiği çağlardan günümüze uzanan kültürel evrimi tarihsel bir perspektif içinde değerlendiren yazar, insanoğlu'nun gündeminden sesin, sözün özellikle de şarkının hiç eksilmediğine değinir. İlkçağ uygarlıklarının, Ortadoğu ve Asya'daki alanlarından kesitler sunan yazar, Mezopotamya'dan Japonya'ya değin uzanan mekanın insanının müzikle olan birlikteliğini tarihsel örnekleriyle günümüze değin taşır.

Antik Yunan ve Roma'nın mutlak belirleyiciliğine de değinen yazar, bilim ve sanatın ışığında müziğin aldığı yolu, düşüncenin temeline oturtmaya çalışır. Ortaçağın getirdikleri, Bizansın belirleyiciliği, Gotik Çağın müziğe kazandırdığı ivme, İlahi Komedyaya, ordan Decameron'a vardırır insanlığı. Yine de tarihsel bir gerçek Rönesans'la birlikte günün ışıması söz konusu olmuştur. Rönesans coşkusu, bütün güzel sanatlarda olduğu gibi

müziğe de geniş bir yatak hazırlamaktır. Ahmet Say, bu gelişimleri irdelerken tarihsel birikimi de bir an olsun elinden kaçırmamaya özen gösterir. Tarihi belirleyen olaylar, yapıta kronolojik bir biçimde aktarılır. Müzik alanında önemli bir gelişme olan Opera sanatına ayrı bir yer ayıran yazar, bunun tiyatro ve müziğin üzerinde yükseldiğine değinir. Portekizce'de "çarpık inci' anlamı taşıyan eski sanatın süslendirilmiş biçimi olan Barok sanatının kültürel temellerine de değinir. Bir yerde edebiyatın da belirleyicisi olan Klasisizm ve Romantizmin müzikle genişleyen alanı ele alınır. Geç Romantizmde Verdi'den, Liszt'e, Brahms'tan, Wagner'e, ondan Schumann'a uzanan yarışçı ve sentezci bir çağ'ın insanlık tarihine müzik alanında kazandırdıkları kitaba ta-şınır. Bütün bu sanatçıların emeği, müzik alanındaki başarıları, günümüzü hazırlayan birikimleri en ince ayrıntısına değin yansıtılır. Son Romantiklerde ise Fransa'dan İtalya'ya, Almanya'dan Avusturya'ya, ordan Amerika'ya uzanan bu çağın değerlerinin, sesle ezginin birlikteliğinden neleri yoğurabildikleri örneklerle gösterilir.

İnsanlık tarihinin müzik alanındaki birikimini çok yönlü yansıtan Ahmet Say, 1836-1922 yılları arasında müzik alanındaki Ulusal Akımlara da değinir. Bu döneme örneklik oluşturan mekanın da çoğu kez Rusya olduğu konusunda birleşilir. Rus, Çek, İspanyol, İskandinav, Polonya Macar okulları gündeme getirilir. ingiliz ulusalcılığından örnek verilir. Balkan ülkelerinin müzikteki üretimi çok yönlü ele alınır. İzlenimciliğin sözcüleri olan Debussy, Ravel, Eric Satie, Roussel'in çabaları başta olmak üzere, resim alanında başlatılan bu akımın müzikteki yansıması değerlendirilir. Kitapta 20. yüzyıl "Yeni Müzik" başlığıyla tanıtılır. Tonal müzikle bağları kopararak tondışı dönemin sayfalarını açan müzik; bilim, teknik ve toplumsal yaşamla iç içe verilir. ABD, Güney Amerika, Almanya, Çekoslavakya, Belçika, Hollanda, İsveç, Güney Kore, İtalya, İngiltere, Japonya, Polanya, Rusya (Sovyetler Birliği dönemiyle) bu yüzyılda müzik alanında yetiştirdiği değerler ve gerçekleştirilen başarılarla değerlendirilir. 1950'den sonra 'Yeni Müzik' alanında Almanya, Arjantin, Avusturya, Fransa, İsveç, İtalya, Japonya, Polanya ve Rusya'dan örnek verilen kitapta, teknolojik gelişmenin müzikle olan bağına da değinilir.

Ahmet Say, 1826-1994 yılları arasında gerçekleştirilen Türkiye'deki uluslararası Sanat Müziğinin boyutlarını da ele alır. II. Mahmut, III. Selim dönemlerindeki Müzika-i Humayundan, günümüze değin bu alanda öne çıkan etkinliklere değinilir. Özellikle Atatürk'ün Kültür Politikasından örnekler verilen kitapta, Cumhuriyetle birlikte, müzik alanında kurulan kurumlardan, bu kurumlarda gerçekleştirilen emeğin yoğunluğundan söz edilir. Cumhuriyetimizi çok yönlü simgeleyen Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Ahmet Adnan Saygun ve Necil Kazım Akses'in, genel adıyla "Türk Beşleri"nin müziğimize kazandırdıkları, ayrıntılı olarak değerlendirilir. Bu arada çoksesli müziğin tanıtımında, yaygınlaştırılmasında önemli bir yer tutan radyonun 1926'dan bu yana gördüğü işleve değinilir. 1910 Kuşağı, 1920 ve 1930 Kuşaklarının emeği ele alınır kitapta. Son kuşak besteciler de unutulmaz. Ayrıca Türkiye'de gerçekleştirilen müzik eğitiminin üç ana dalda ele alınması gerektiği üzerinde de durularak, bunların Genel, Amatör ve Mesleksel müzik eğitimi olduğu belirtilir. Seslendirme kurumlarının, senfoni orkestralarının varlığına da değinilen kitapta, uluslararası müzik festivalleri, bu alanın bir 'ses'i olarak değerlendirilir.

Türkiye Bölümünü yansıtan bir bibliyografya, zengin bir kaynakça ve her aranılanı hemen buldurabilecek bir 'dizin"in yer aldığı kitapta, bilgilendirici çizimler, değişik fotoğraflar yer almaktadır. Nota ve resim örnekleri, yazılar arasında yerleştirilen nota örnekleri ise, kitabın tarihsel kimliğini belirlemeye kapı aralamaktadır.

İki yüz milyon yıllık bir geçmişi kabul edilen insanoğlunun, ses evreni içindeki yaşamını, algıladığı sesleri, yaşamla sesin oluşturduğu etkileşimin çok yönlü boyutunu bütün evreleriyle önümüze seren Müzik Tarihi'ne imza atan edebiyatçı, yazar, müzik adamı Ahmet Say'ı bu önemli yapıtından dolayı kutluyoruz. Müzikle ilgilenen tüm kurum ve kuruluşların, müzik alanında yol almak isteyen tüm müzikseverlerin, bir başucu kitabı olacak Müzik Tarihi'nin, bütün kütüphanelerimizde yer almasının, en büyük dileğimiz olduğunu belirtiriz. •

** Müzik Tarihi, Ahmet Say, İnceleme / Araştırma, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1994, 655 s.*

İsteme Adresi: İlkadım Sokak 21 / 5
06109 - Gaziosmanpaşa / ANKARA

ERZİNCAN, ÖLÜMÜN YURDU*

Ömer Faruk Hatipoğlu

Saat 19.20
Ramazanın yedisi, akşam
Karnımız tok, köşemizi doldurmuşuz
Çoluk çocuk sevinç ve dört duvar ayakta

Saat 19.20
Ramazanın yedisi, akşam
Yarınsız kalıvermiş binlerce insan
Dokuzyüz otuzsekizi yinelemiş
Canım yüreğim Erzincan

Saat 19.20
Ramazanın yedisi, akşam
Erzincan'da altı ölçeği deprem
Umut altında kaldı taşın toprağın
Kanadı gerilmemiş üstüne çağın

Saat 19.20
..de durdu
Yürüyor mu yüreğim
Çığda, madende, ateşte kalan yüreğim
Doğulu yüreğim

Ey ateş yurdun mu doğu
Orda mı doğdun ey ölüm!

Mart 1992

* Çıkacak **Düş Değil** kitabından

— *trabzon'da 44 saat*

güneşi martıların sırtında gördüm

● **Hüseyin Atabaş**

Ocak ayının son on günü, öldürülüşünün ikinci yıldönümü nedeniyle, Türkiye'nin hemen her yerinde Sevgili Uğur Mumcu'yu anma toplantıları düzenlendi. Bu çerçevede, Çağdaş Destekleme Derneği'nin çağrılısı olarak Trabzon'a gittim. Oradaki kırkdört saatlik gözlemlerim bu yazının konusu. Ama onlardan önce, büyük kentlerin dışında düzenlenen böyle toplantılarla ilgili bir uygulamadan söz etmeyi gerekli görüyorum. Olay şu:

Çağrıyı yapan dostlar, anma toplantısının gerçekleştirileceği 22 Ocak'tan önce, kendilerine bir nüfus cüzdanı sureti ile bir oturma yeri belgesi göndermemi rica ettiler. "Bunlar ne işe yarayacak?" diye sorduğumda, "İl Emniyet Müdürlüğü, bu tür toplantılarda her konuşmacının önceden kimliğinin bildirilmesini istiyor." dediler. Doğrusu, bu uygulamalara pek bir anlam veremiyorum. Trabzon'da ne sıkıyönetim, ne de olağanüstü hal var. İşi şakaya vuruyorum, yoksa diyorum, bizim uşaklar "Pırakın yakamızı" demeye mi başladı! Yok öyle bir şey kuşkusuz, ama birileri işgüzarlık yapıyor anlaşılan... Arkadaşları zor durumda bırakmamak için istenen belgeleri gönderdim. Kimin ne işine yaradıklarını bilmiyorsam da, tümüyle yarardan azade oldukları da söylenemez. Şunun için; anma toplantısının yapılacağı yerin kapı önündeki polisle karşılaşarak içeriye girmekte çekince gösteren bir iki akrabamdan ne istedikleri sorulduğunda: "Ankara"dan bir yakınımız geldi, onu görecektik." yanıtına karşılık: "Hüseyin Atabaş mı?", diye sorulmuş. Ne güzel, bir şairin adını hiç öğrenemeyecek olanlar bu nedenle öğrenmiş ve kültürlerini artırmış oldular! Değerlendirebilen için yaşamın her anı bir okuldur!.. Anadolu'da zaman zaman karşılaştığımız benzer uygulamaları başka zeminlerde de tartışacağım. Şimdi şu kadarla yetinmek istiyorum: Görevliler de her toplantıyı her yurttaş gibi izleme hakkına sahiptir. Önlem almak zaten devletin görevidir. Ama kimsenin kimseyi rahatsız etmeye hakkı olmamak gerekir. Öğrenelim, demokrasinin gereği budur. Neyse sıkıcı bir girişten sonra asıl konumuza gelelim.

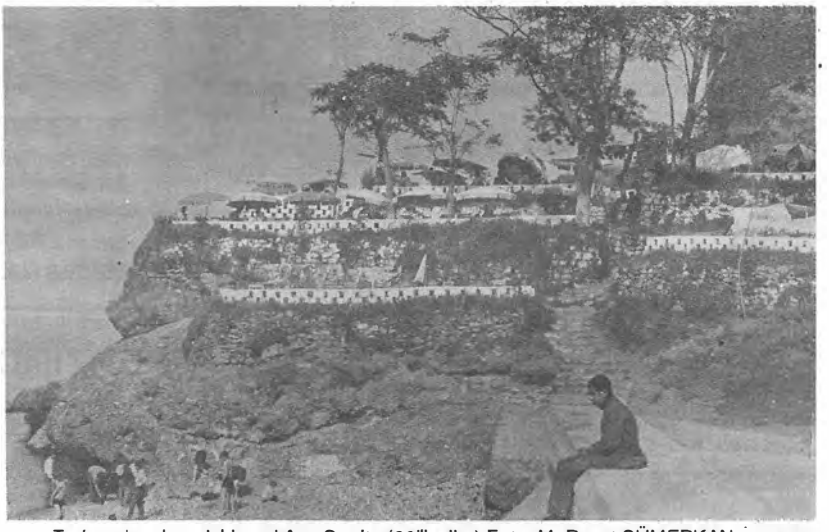

Trabzon'un duyarlı bir mekânı: Ganita (80'li yıllar) Foto: M. Reşat SÜMERKAN

21 Ocak günü güneşler içindeki Ankara'dan havalandık. Karlı ve alabildiğine tehna topraklar üzerinden geçerek, Sisdağı'ndan denize doğru süzüldüğümüzde gözüken apak zinoslar çocukluk günlerime doğru alıp götürdüler beni. "Zinos" ne mi? Yanıt Bedri Rahmi'den: "Martıya zinos derdik değil mi?" Oniki yaşındaki yol arkadaşım Mehmet, kırk yıl önceki bendim sanki!.. Onbeş otuz sularında Trabzon havaalanına indiğimde, sevgili şair dostum Ahmet Özer orada beni bekliyordu. Oğlu Mahir'in kullandığı araba ile kent merkezine ulaştığımızda tatlı bir Karadeniz yağmuru kaldırım taşlarını dövüyordu. Şiire gönül verdiğim ilk delikanlılık günlerimde banklarına oturup şiirler karaladığım Meydan'daki park küçülmüş, deli taylar gibi kızların peşinden koştuğum sokaklar daralmış gibi geldi bana. Eski taş yapıların çoğu yıkılmış, yerlerine beton yığınları konulmuştu.

İlk uğrak yerimiz, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği. Yenileyin kurulan bu dernek şubesinin kırk kadar olduğu söylenen üyelerinin, çoğunluğu bayan olan, yirmibeşi oradaydı. Büyük bir incelikle ve içtenlikle karşılandık. Üyelerin içinde bir tek Nazlı Özer'i tanıyorum. Tanıştırıldıklarımdan iki kişinin soyadı yabancı değil bana; Bayan Sümerkan'ın, Bayan Sanımer'in. Söyleşimiz sırasında, can sıkıcı bir olayı öğreniyoruz. Yıllar önce bir örneği de Ankara'da yaşanan ve "esas oğlan" rolünü zamanın cumhurbaşkanı "nam-ı diğer" Netekim'in üstlendiği olayın Trabzon'daki benzeri şu: Trabzon'da 1987 yılında kurulan ve adı FOTOFORM (Trabzon Fotoğraf Sanatı Derneği) olan, etkinlikleriyle ses getiren bir sivil toplum örgütü var. Derneğin amacı; fotoğraf sanatını tanıtmak, sevdirmek ve bulunduğu mevcut konumdan daha iyi yerlere taşımak. Bu amaçlar doğrultusunda fotoğraf sergileri, konferanslar, seminerler, eğitim kursları gibi etkinlikler ortaya koyuyor. Ve bunları 'olmayan olanaklarla" yapmaya çalışıyor. Dernek, İFOD (İzmir Fotoğraf Sanatı Derneği)'dan gelen "insan" konulu bir sergiyi 13 Ocak günü açmış. Sergi açıldıktan üç gün sonra, Belediye Kültür Müdürü, dernek yönetimine sormadan, kendi kafasındaki "ahlâk anlayışına" ters düştüğü için bir fotoğrafı sergiden indiriyor. Fotoğrafta ne mi varmış? Yuvarlak bir masa, bir sandalye, yuvarlak çizgileri belirgin bir kadın. Bu fotoğrafla ilgilenme hakkını müdür nerden mi alıyor? Efendim, FOTOFORM'un barındığı ve sergiyi açtığı yirmi metrekarelik yerin sahibi Trabzon Belediyesi, işte yetki oradan geliyor!.. Fotoğrafı, kirası-

nı derneğin ödediği duvardan indirmek yetmiyor; tümü belediyeye ait olan binanın, yalnızca FOTOFORM'un bulunduğu kat satılmak üzere ihaleye çıkarılıyor. Ne denir? Çağdaş demokrasimizin gereği bunlar! Mühür Refah'ta ise Süleyman o(mu)dur!..

İkinci uğrak yerimiz, Gündoğdu Sanımer'in tıp konularından çok, şiir ve edebiyat konuşulan muayenehanesi. Kuşkusuz biz de geleneğe uyuyoruz. Söz şiirden, edebiyattan, insanın kendini kanıtlama çabasından, sevgili Sanımer'in kalp sayrılığına varıyor. Diyor ki doktor: "Kriz geldiğinde öleceğim kanısına vardım ve son derece rahatladım. Sanki dünyanın yükü üstümden kalkmıştı. Yalnız, göğsüme basan filin ayağını kaldırmasını istiyordum." Bir hafta sonra fil ayağını kaldırmış ama dünyanın ağırlığı yeniden Sanımer'in omuzlarına çökmüş. Çünkü sayrılığı atlatmış, yaşayacağını anlamış... Sevgili Sanımer'e esenlik içinde nice yıllar diliyorum.

Akşam Özer'lerin evinde yemek yerken, kemençe eşliğinde Rumca Karadeniz türküleri dinliyoruz. Evet, Yunanistan'da doldurulmuş bir banttan bildiğimiz Karadeniz kemençesi eşliğinde Rumca Karadeniz türküleri. Kâfir, kemençeyi bir de güzel, bir de kıvrak çalıyor; sorma gitsin!.. Türkülerin içinde Trabzon ve yöresinin yer adları geçiyor ara sıra. Hoş bir raslantı, tam o sırada, TRT televizyonunun 2. kanalında Trabzon'un kültür kalıtlarıyla ilgili bir uzun belgesel yayımlanmaya başlıyor. Kıstığımız kemençe sesi belgesele fon müziği oluşturuyor. Özer, kulağı kemençede televizyonu izlerken kimi şeyler mi söylüyordu, yoksa bana mı öyle geliyordu: "O insanlar buradan gitmeselerdi iyi mi olurdu, diye düşünüyorum. Yoksa aramızda içsavaş mı çıkardı? Her şey bir yana, şu yapılar korunsaydı, yıkılmasaydı Trabzon çok daha kültür varsılı bir yer olmaz mıydı?.." Ahmet'in "Tacettin Bir İnsan"daki hümanizması depreşmişti anlaşılan. O sıra açıkça söylemedim ama, "Bu şair milleti hükümet zoruyla bile adam olmaz!.." diye geçirdim içimden.

Burada tam yeridir sanıyorum ve diyorum ki: Trabzon, Ahmet Özer'in değerini bilmelidir. Çünkü o, bu kentin kültür misyoneridir...

Gece otel odasında tek başıma kalınca, Hilmi Yavuz'un "Ayna Şiirleri"nde, ayna sözcüğünden sonra en çok geçen sözcüğün yalnızlık olduğunu saptadım. Bir dize:

"Aşk uzakta uluyor, yalnızlık lapa lapa."

Sabah erken uyandım; pencereden bakınca, denizdeki martıların sırtında güneşi gördüm. Karadeniz güneşi bu, öyle her zaman bulamazsın da, martıların sırtında görüverirsin birden...

Kahvaltıdan sonra çıktım, "Uzunkum"u baştanbaşa iki kez yürüdüm. O benim gençlik yıllarımdaki "Uzunkum Plajı"nın yerinde kumun adı kalmış yalnızca. Yolun üst tarafındaki mısır tarlalarının yerinde de apartman ormanları büyümüş. O yıllarda kente batıdan girerken, Ayasofya Kilisesi'nin çan kulesi görünürdü önce. O da apartmanlar arasında yitip gitmiş.

Öğleye yakın Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi'ne gittiğimizde, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin üyeleri, girişteki salonu Uğur Mumcu'nun resimleri, öldürüldüğü zamanki gazete manşetleri, Mumcu'nun yazı kesikleri ile donatmışlardı. K.T.Ü. Öğretim Görevlisi Aşkın Bakkalcı, zeytin dalı gibi incecik bir öğretmen. Mumcu'nun resimlerini zeytin dalları ile süslüyor. Sonra, kendi eli ile kâğıttan kesip renklendirdiği güvercinleri kondurdu panolara baştanbaşa. Kuyrukları mavi, ak güvercinler. Güvercinler, sanki uçmak istiyor da uçamıyorlarmış gibi geldi bana.

Burada, Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi'nden de azıcık söz etmeliyim. Adını, 1923 yılında Belediye Başkanı seçilen Kazazzâde Hüseyin Efendi'den almış. Söz konusu seçimde iki ayrı grubun adayları yarışıyor. Biri "Müdafaa-yı Hukuk Müteşebbis Heyeti", öteki de "Halk Adayları", 9 Haziran 1923 günlü yerel Zafer gazetesinin seçim sonuçları ile ilgili haberinde şu tümceler yer alıyor:

"Trabzon'un birliğini ispat edecek (kanıtlayacak) bir vak'a (olay) Belediye intihâbâtında (seçimlerinde) Müdafaa-ı Hukuk Hey'et-i Müteşebbisesi namzetlerinin (adaylarının) kazanmaları, Trabzon'un Gazi Paşa'ya olan merbutiyetini (bağlılığını) bir kere daha ispat etti."(*)... Evet, Uğur Mumcu'yu anacağımız kültür merkezi adını bir Müdafaa-ı Hukukçu'dan alıyor. Merkezin bir özelliği daha var, o da şu: Trabzon'un üç kültür merkezinden biri olan bu yapı, yakın zamana kadar hapisane olarak "iskân" ediliyordu. Duvarları, kullanım amacına uygun olarak, yüz santimetre kalınlığında yontma taştan örülmüş. Eski bir hapisanenin kültür merkezine dönüştürülmesi, hoş çağrışımlar oluşturan bir girişim. Yapanların düşüncesine ve eline sağlık... Giriş kapısının hemen karşısındaki merdiven başında, bizim Yaşar Çallı'nın fırçasından çıkma, bir Hüseyin Kazaz portresi asılı. Aynı duvarın sağ yüzüne de Bedri Rahmi'nin "Trabzon Deyince" başlıklı şiiri kazılmış. Hani; "Trabzon deyince aklıma bir salkım karayemiş gelir / Bahçeler dolusu zindan yeşili / İçin için kandil kandil ballanır / Kandiller içinde bir kandil yanar / Bir kız deli gibi koşmaya başlar / Yanaklarında Amoftaların alı / Dudaklarında karayemişlerin moru / Göğsünde... elinin körü" dizeleriyle başlayan şiiri.

Toplantı saat onikide başlayacak. İçerisi soğukça, bahçeye güneşe çıkıyorum. Ahmet Özer sesleniyor arkamdan: "Al, sana bir profesör gönderiyorum." Döndüm baktım; kırk yıl kadar önce, Elâzığ'da ortaokula birlikte başladığımız, sonra bir yıl da Trabzon Lisesi'nde birlikte okuduğumuz Ali Osman Çakıroğlu. Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne "1" numaralı öğrenci olarak girmişti. Şimdi aynı öğretim kurumunda profesör. Tam otuz yıldır görüşmemişiz. Ali Osman biraz daha ağırlaşmış ama hiç büyümemiş. Sarıldık, öpüştük; otuz kırk yıl öncelerin kokusunu duyumsadım!..

Toplantı salonu tıklım tıklım. Oturanların en az yarısı kadar da ayakta insan var. Atatürk ve demokrasi yitiklerinin anısına bir dakikalık saygı duruşu, sonra hep bir ağızdan İstiklâl Marşı söyleniyor. Açış konuşmasını Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Trabzon Şubesi Başkanı Tülin Bulak yapıyor ve konuşmacıları sahneye buyur ediyor. Toplantıyı Ahmet Özer yönetecek. Konuşmacılardan Doç. Dr. Nesrin Erciyes, ayrıntılı bir Uğur Mumcu portresi çizdi. Gazeteci Ahmet Şefik Mollamehmetoğlu konuşmasını Mumcu'nun bir yazısını okuyarak sonladı. Ben, saate baktım, deliksiz otuz dakika konuşmuşum. O konuşma metnini bu sayfalarda yayımlayacağımızı umuyorum. Ahmet Özer, Rıfat Ilgaz'ın "Aydın Mısın" başlıklı şiirini okuyarak toplantıyı noktalıyor. Kapının önünde otuz kadar kitap imzalıyorum...

Akşam, kaldığım otelin lokantasında Ahmet Özer ve Kenan Sarıalioğlu ile birlikteyiz. Konumuz edebiyat, konumuz şiir... Kenan'la Hayyam çevirileri üzerine konuşuyoruz. Kitap, önümüzdeki günlerde "İyi Şeyler"de yayımlanacak. Ahmet Özer diyor ki; "Şiirin ne olduğu üzerine çok düşündüm. Sonra şöyle bir niteleme buldum: Taş, durduğu yerde pek bir anlam taşımıyor. İpe atılmış düğüm de öyle. Şiir ise taşa atılan düğümdür."

Şiir, aynı zamanda telefon direğinin ve meşe odununun gözünü açmasını sağlamaktır. Nasıl ve ne ile mi? Reis'in dediği gibi: Sevda ile!..

Hoşça kalın çocukluğumun sevdaları. ●

(*) Rasim Şimşek, Trabzon Belediye Tarihi, Trabzon 1993.

mimozalar ormanı

● **Fatma Kethüdaoğlu**

Cumartesi günü öğleden sonra, turizm bürosunun Avenue Felix Faure'deki binasının önünden Menton'dan gelen yarıdan fazlası dolu otobüse bindik. Hem şoförümüz hem rehberimiz olan orta yaşlı güleç yüzlü bir adam biletlerimizi kontrol edip bizi otobüse yerleştirdi. Bu günlük turla gezeceğimiz mimoza ormanlarını ve Grasse'daki ünlü parfüm fabrikalarını görmek için sabırsızlanıyordum.

Promenade des Anglais'ye saptığımızda, yol boyunca sürecek olan açıklamalar başladı. Üç kilometre uzunluğunda olan bu palmiyeler, çiçekler ve yemyeşil bitkilerle süslü geniş bulvarın eskiden Nice'e kışı geçirmeye gelen İngilizler bu kıyıda gezindiklerinden bu adı aldığını söyleyen rehberimiz, havaalanına kadar önünden geçtiğimiz bütün tarihi binalar, ünlü oteller hakkında açıklama yaptı.

Kentin dışına çıktığımızda yol boyunca sıralanmış sebze ve çiçek seralarının arasından geçmeye başladık. Bir karış boş toprak göremiyorsunuz, her taraf yemyeşil, her yer ekili. Birden kendimizi sarı bir denizin içinde bulduk, kilometrelerce süren yol boyunca dörtyanımız mimoza ağaçlarıyla çevriliydi, otobüsün içi o güzelim baygın kokularıyla dolmuştu.

Bu bölgede mimozalar kasım başından nisan sonuna kadar altı ay boyunca açarlarmış, bulundukları yerin hava koşullarına göre erken ya da geç... Ama çevredeki tüm kentlerde bulunan mimoza ağaçlarının en coştukları zaman şubat ayı... Şehirlerin en civcivli caddelerinde bile adım başında mimoza kokusu geliyor burnunuza...

Orman içindeki tek tük evlerin önlerinden geçiyoruz. Bir ara küçük bir kasabadaki tenis kortunu ve yüzme havuzunu görünce yıllar öncesine gittim, o sıralar çok popüler olan bir köşe yazarımızın piyona çalan ve tenis oynayan köylüleri düşlemesini anımsayıp güldüm. Tepemizde demokles'in kılıcı gibi sallanan bu yobazlıkla baş etmedikçe değil köyde, şehirlerdekilerin bile yaşantısı geriye doğru gidiyor.

Büyük bir villanın önünden geçerken biraz yavaşladık, burasının Martin Gray'a ait olduğunu, 1986'daki büyük orman yangını sırasında Musevi asıllı bu yazarın komşuları ile yangını söndürmeye çalıştığını, dört çocuğunu araba ile kaçırmayı deneyen karısının ise yolda yangının ortasına düşüp hepsinin öldüğünü anlatıyor şoförümüz. Tanneron'dan başlayıp Monte Carlo'nun tepelerine kadar uzanan yangın beş ayrı yerden çıktığı için hemen büyüyüp çok geniş bir alandaki ağaçları yok etmiş. Ama aradan geçen yedi yıl içinde dikilen fidanlar boy atmışlar, yangından en ufak bir iz bile kalmamış.

Buradaki insanların doğa sevgisi bizim anlayamayacağımız boyutlarda. Parklarda çimleri çiğneyen ya da çiçek, dal koparan bir tek kişi görmedim. Bütün kıyılarda, cadde ve parklardaki narenciye ağaçları limon, portakal ve mandalinalarla dolu olduğu halde kimse el uzatmıyor. Bir de bizdeki yeşil düşmanlığını düşündüm, çocukluğumda okullarda öğretilen bir şarkıyı anımsadım:

Baltalar elimizde - Uzun ip belimizde

Gideriz biz ormana - Hey ormana...

Ağacın yanında dur - Baltayı sağdan savur

Bir de sol yanından vur - Kuvvetle vur...

Daha çocukluğunda ağaç dikmeye değil, kesmeye koşullandırılan insanların ülkesi elbette çöle dönecekti... Falih Rıfkı Atay'ın milletvekilliği sırasında ormanlarımızı korumak için nasıl uğraş verdiğini, çıkarlarına engel olduğu

yorumsuz

Hilmi Haşal

beynini şiire batırıp yiyenlerdeniz
on üç kez ölsek yenilenir hücresi şiirin
zamanda derin oyuklar bırakır
çiçek oyuklar

mutsuzlukla sınanır mut yalnızlıkla
ekilip biçilmeyen kuşkular büyür büyür de
kuşlara yem olur, güdümlü, sentetik, yırtıcı
kuşlara

on üç yalnızlıkta kalır yaşam için her şey
on üç yalan on üç yanımızı sarar
on üç darbeyle vurulur aşk kollarımız
en çılgın kavuşmayı arar dururuz özençle

işte sökülen kaldırımları düşlerimizin
geçip giderken kentin dişlileri arasında
on üç kez intiharı ertelemekten sanık
beynini şiire batırıp yiyenlerdeniz

kişilerce binbir oyunla ormansız bir bölgeden seçilmesinin sağlandığını 40 - 50 yıl önceki bir yazısında okumuştum. O günlerden bu yana ormanlarımızın daha iyiye değil daha kötüye gittiğini hepimiz biliyoruz.

Hep o sarı deniz içinde yüzerek bir meydanlığa geldik, mimoza ihraç eden bir firmanın tek katlı binası önünde durduk.

Kasım ve aralık aylarında çoğunluğu daha yeşil olan mimozaların burada ılık sular içinde, sıcak hava ve su püskürtülerek çiçek açmaları hızlandırılıyormuş.

Yandaki bir büyük salonda da bir düzine kadar kadın işçi mimozaları önce özel naylon torbalara sonra da mukavva kutulara yerleştirilip satılacakları yerlere gönderilmek üzere hazırlıyorlar. Bu arada ikiyüz çeşit mimoza olduğunu öğrendik, oysa görünüşte hepsi birbirine benziyor. Bizimkinden başka bir İtalyan turist otobüsü de gelmişti, çoğunluk mimozalardan yapılmış parfüm ve sabunları satın aldılar. Herkese birer buket verilmek üzere otobüsümüze kocaman bir kutu dolusu mimoza konuldu. Yine hepimize poşetler içinde mimoza kolonyalı mendiller dağıttılar.

Geliş ve dönüşte en az yarımşar saat olmak üzere, aşağı yukarı bir saatten fazla mimoza ormanlarının içinden geçerek Grass'a vardık. •

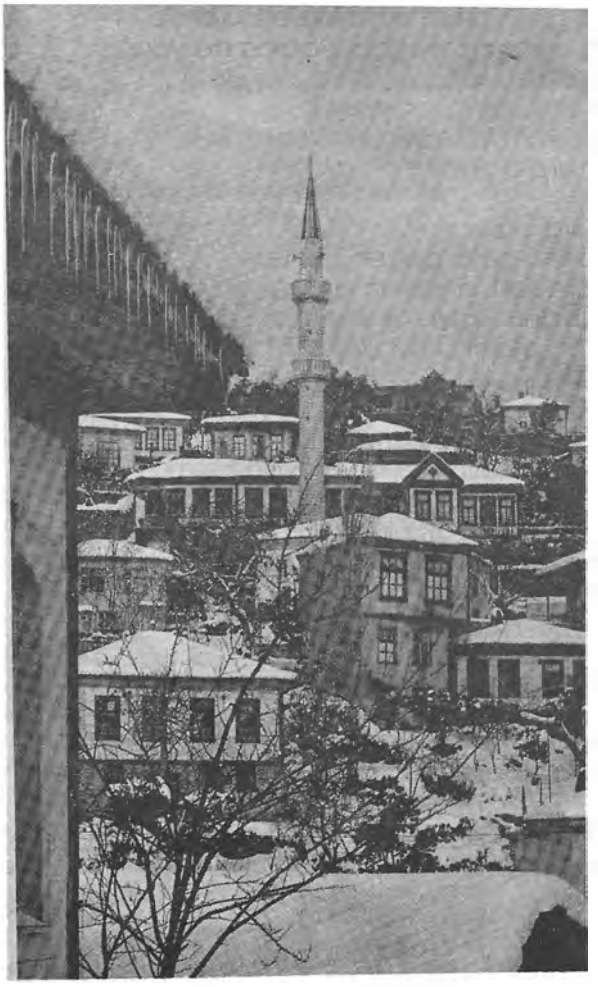

(Fotoğraf: A. Can PEPE)

kafeslerin anıları

Arife Kalender Önel

Besledi kafesinde
Kuşdilini süresiz

Yekindi ki açsın
Kilitli kapı paslarını
O yeşili o maviyi bıraksın
Yüzünün bir yanı gündüz
Gece bir yanı
Kapılar yarı açık
Nemrut'a hiç gitmedi
Işık oyunları gölge ve sis

Bakmadı kulelerden kentlere
Surlar kimin için
Gecelere ne saklanır
Durmadan yağıyor
İçimin
Çin çin çin

Kafesleri süsleyen
Kuş anıları

5 Ocak 1995

yaralı saka

Ömer Nida

Ne çok kadın vardı, anlatamadım
ya o kızlar, oldum olası püsküllü belâ
bir dokun bin çiçek açsın hepsi.

Ah beni yaşatan güzel dostlarım
söylenecek çok şey var, sancılıyım
belki oh diyecektim, onurum başkaldırdı
ve pas geçtim
sonra çok yara aldım ama ölmedim
geçtim o mayınlı yollardan.

Ben aslında beş para etmem biliyorum
tüm değerlerim yok edildi siyasiler yüzünden
şimdi yanar dururum daracık kafesimde
aradabir şakırdarım hepsi bu.

"doğmuş olmanın sakıncası üzerine" adlı yapıttan bölümler

● **E. M. Cioran** Türkçesi: **Kenan Sarıalioğlu**

O'nu tamamen bağışlıyorum, gecikmiş gülümsemesi yüzünden...

•

kendinden nefret eden alçakgönüllü değildir.

•

Nietsche'nin bitirdiği gibi bitmiş olmak, büyük talih! Huzur içinde!

•

Uzun mağara geceleri boyunca, Hamlet'in ataları kendi kendilerine sürekli konuşmuş olmalıydılar. Çünkü, metafizik acı doruğunun, felsefenin çıkışından doğan bu evrensel zırvalardan çok önce yerini aldığını düşünmek mümkün...

•

Üç günlük dünyada, insanlardan ya da tanrılardan gelen hiçbir sitem beni yaralayamaz: Vicdanım, hiç doğmamış gibi rahat!

•

Kaygıda ve tedirginlikte, bir zamanlar cenin olduğumuz düşüncesinin bir anlık sessizliği...

•

Doğum olgusuyla yetinmek yerine, sağduyuyu izleyerek tehlikeyi göze alıyor, geriye doğru sürükleniyorum. Giderek ne olduğunu bilmediğim bir başlangıca doğru geriliyorum. Kaynaktan kaynağa geçiyorum. Bir gün, belki bu kaynağa varabileceğim! Orada dinlenmek ya da yok olmak için!

•

Eskiden, bir ölünün önünde kendi kendime sorardım: "Neye yaradı bunun doğmuş olması?" Şimdi, aynı soruyu, herhangi bir canlıdan önce kendime soruyorum!

•

Ölüm karşısında "giz" ile "hiçbirşey" arasında, piramitlerle morg arasında kuşkuya düşüyorum.

•

Yaşamadığımız bir zamanı duyumsamak olanaksız... İşte, bizden önce doğan kişilere bağlılığımızın nedeni bu!

•

Artık yaşamayan ve içimi yakan dostları düşünüyorum. Oysa pek de acınacak durumda değiller. Çünkü onlar, ölüm sorunundan başlayarak tüm sorunları çözdüler!

•

Doğmak konusunda zorunluluktan hiçbir eser yoktur: Onun her zamankinden biraz fazla kurcaladığımızda, ne yapacağımızı bilemeden aptal bir gülümsemeye takılıp kalırız!

•

Zamanın henüz varolmadığı yerde bir zaman oldu! Doğum'un reddi, zamandan önceki bu zamanın özleminden başka birşey değildir!

•

Onları eşit bir yoğunlukla kavramaya çalıştığımızda, varlıkla yokluk arasında hiçbir fark olmadığını anlarız!

•

Çarmıha gerilmiş bir İsa tasvirinin yanında hergün uykusuzluk çeken nedir?

•

Kimileri mutsuz, kimileri de mutsuzluk kaygısında... Hangileri daha acınacak durumda?

•

Kimse benim hakkımı korumasın... Benim gücüm, bana yapılan haksızlıkta!

•

Bizden daha az acı çekmiş biri tarafından yargılanmış olmayı kabul etmek mümkün değil. Hemen herkes, kendini, değeri bilinmemiş bir Hazreti Eyüp gibi görür!

•

"Nerede" duygularım? Yitip gittiler ben...den! Ve bu ben, uçup gitmiş bu duyguların tümü değil de ne? ●

taşralı birileri

Özer Turan

aşina istençlerde matem yüzlü insanlar çoğalıyor
gecenin sesinde eski sarhoşluk / kadın hıçkırıkları
duyargalarıma mevsimlerle sinen vivaldi / sedef hançer
mini etek sokaklarda küf ve yosun kokusu
"kendimden başka sokrates tanımam" diyor taşralı birileri
taşralı birileri yarım uygar tanrılar

sahte sözlü insanlar geçiyorum vitrin söylencelerde
kendimi çarmıha geriyorum sıradanlık adına ne varsa
ne varsa yanılsamalarına kırılıp dökülen her dem
savruk söylem / şiir eskizleri / silbaştan
kanatarak doğuruyorum yüreğimi zamansız
annem hıçkıra haçkıra ağlıyor

annem hıçkıra hıçkıra ağlıyor
mazgaldan bakıyorum gelip geçen günlere
dillerinde şarap tadında tarihsel amentübillah
ve 'das kapital' okuyor artık taşralı imamlar
zaman bir çizgi daha atıyor bakır alnıma

annem hıçkıra hıçkıra ağlıyor
yaladığım kitaplar çoğalıyor zulamda tozlu
ben ki zıpkın yemiş yüreklerin delifişek sevdalısıyım
ve ben ki emeğin ve direncin yılmaz bekçisiyim
tapınırcasına seviyorum hayatı / insanları
şairim / şiir yazarım / yüreğimde sedef hançer
boşuna mı dönülmez ayrılıklara adres oluşum

annem hıçkıra hıçkıra ağlıyor
yüreğindeki cehennemi yüzünde gezdiremeyen
taşralı birileri
sırra kadem basmıştır
gecenin silik yüzüne yamatılmıştır kurşun yemiş fotoğraflarım
bundandır
çıtkırıldım şizofren küçük oyuncular
ve kör mantıklı mülkiyetçi vitrin mahluklar
beni anlamaz
beni anlamaz
beni anlamaz

dizin • Hazırlayan: **Türkün SÜMERKAN**

anı - izlenim

BELE, Tansu Hong Kong, s.98.
BELE Tansu, Kırık Saz, s.107.
BİLEN Mehmet Yaşar, Dostum İki Gözüm Enver Ağabey, s. 108.
DİZMAN İbrahim, Gündoğdu Sanımer'e Saygı Gecesinden, s.100.
DİZMAN İbrahim, Şükrü Gümüş'ün Kentinde Yirmi Dört Saat, s.106.
ENGİN Gülseren, Paris'te Hep Yağmur Mu Yağar, s.99.
ENGİN Gülseren, Paris'i Kitaplardan ve Filmlerden Tanımak, s.100.
ENGİN Gülseren, Bir Noel Akşamı Hamlet'in Şatosunda, s.101.
ENGİN Gülseren, Ayvalık'ta Öğlen Güneşi, s.102.
ENGİN Gülseren, Gizli Cennet, s.104.
EVREN Nazif, Bir Açıkoturumdan İstenenler, s.98.
EVREN Nazif, Mavi Beyaz, s.100.
EVREN Nazif, Hep O Köy, s.101.
EVREN Nazif, Bu Yılın 24 Kasım'ı, s.105.
İNANÇ Remzi, "Derhal Katledilmesini İsterim", s. 108.
İNCE Yusuf Ziya, Çiçekler Ekilirdi O Bahçelerde, s.106.
HATİPOĞLU Ömer Faruk, Erzincan, Ölümün Yurdu, s. 108.
KARADAYI İsmet Kemal,Balaban'la, s.100.
KARADAYI İsmet Kemal, Dağlar Gibi Dağlarca, s. 108.
MUSTAFA Ali, Dicle Köy Enstitüsü'nden Uçan Turnalar, s. 108.
NİDA Ömer, Kahveci Kamil Efendi, s.97..
NİDA Ömer, Mobilyacı Remzi Bey, s.102.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Tarancı ve Otuzbeş Yaş Üstüne Bir Anı, s.103.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Sait Faik ve Burgazadası Üstüne, s.104.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Anadolu'nun İçli Şairi Ömer Bedrettin Uşaklı, s.105.
ÖZER Ahmet, O Bir Köy Enstitülüydü, s. 108.
PULATHANELİ Arslan, Kıyı'nın Büyükelçisi Atılgan, s. 108.
URAL Kazım Turan, Öğretmenimizin Öğretmeni, s.100.
URAL Kazım Turan, Ruhi Su'nun Oturduğu Koltuk, s.106.
URAL Kazım Turan, Şükrü Gümüş Arkadaşım, s. 108.

anma

EVREN Nazif, Hasan Ali Yücel'i Anma Günü, s.99.
GENÇAY Güngör, Terzi Kalfası Bir Şair:Şükrü Eroğlu, s.100.
GÜNDOĞAR Muzaffer, Şiir Sofraları Öksüz Kaldı, s.99.
KARADAYI İsmet Kemal, Hasan İzzettin Dinamo'ya Saygı, s.102.
KARAMAN İlhan, Kıyıda Bir İbrahim, s.98.
MAKAL Mahmut, Kıyıdaki Sokrat, s.100.
SANIMER Gündğdu, İki Damla Gözyaşı, s.97.
SANIMER Gündoğdu,100 Sayının Eşiğinde, s.l00.
TANYELİ Meliha, Orhan İçin Yazabildiklerim, s.98.

gezi / günce

ATABAŞ Hüseyin, Güneşi Martıların Sırtında Gördüm, s. 108.
AKARSU Hasan, Sanatçısı, Ekini, Doğasıyla Karadeniz Kıyıları-1, s.105.
AKARSU Hasan, Sanatçısı, Ekini, Doğasıyla Karadeniz Kıyıları-2, s.106.
AKARSU Hasan, Sanatçısı, Ekini, Doğasıyla Karadeniz Kıyıları-3, s.107.
GÜREL Fatma, Akçay'da Yaz Sonu, s.97.
KARADAYI İsmet Kemal, İnfarktüs II..., s.105.
KETHÜDAOĞLU Fatma, Mimozalar Ormanı, s. 108.
ÖZER Ahmet, Kapadokya Yolunda Dört Gün-1, s.103.
ÖZER Ahmet, Kapadokya Yolunda Dört Gün-2, s.104.
YILDIZ İbrahim, Kimbilirkim'e Mektuplar, s.101.
YILDIZ İbrahim, Kimbilirkim'e Mektuplar, s.102.
UYSAL Oya, Akortsuz Şiirler,s.99.
YILDIZ Mustafa, Ne Aslı Ne De Kerem, s.99.

görsel ürünler

ALTIOK Metin, Desen, s.99.
BAKKALCI Aşkın, Desen, s.102.
CELEP Ömer, Fotoğraf, s.103.
DİNO Abidin, Desen, s.98.
DİNO Abidin, Desen, s.99.
DOĞAN Ferruh, Desen, s.99.
EREN Cemil, Desen, s.98.
PAMUK Uğur, Desen, s.107.
PEPE Ahmet Can, Fotoğraf, s. 108.
SEZGİN Yusuf, Fotoğraf, s.100.
SÖZEN Gürol, Desen, s.98.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 99.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 99.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 99.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 98.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 97.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 100.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 100.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 101.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 101.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 101.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 101.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 102.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 102.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 102.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 103.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 103.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 103.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 104.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 105.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 106.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 105.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 106.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 106.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 107.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 107.
SÜMERKAN M. Reşat, Fotoğraf, s. 108.

inceleme / araşlırma / deneme / derleme

ANADOL Zihni, Yusuf Ahıskalı ve ses Dergisi, s. 97.
ALİ Sabahattin, Ne Zor Şeymiş, s.105.
AŞÇI Abdullah, Yazıda Ağırlık, s.101.
AŞÇI Abdullah, Yadırganmak, s.102.
ATILGAN Enver, Ahmet Özer'e Mektup, s. 106.
AYDIN Mehmet, Bir Gazete Emekçisinin Şiiri, s.101.
BAŞARAN Mehmet,Sabahattin Eyüboğlu'na Saygı, s.97.
BOLULU Osman, Ankara Yaranı/1994, s.106.
CIORAN E. M. (Türkçesi: Kenan Sarıalioğlu), Doğmuş Olmanın Sakıncası, s. 108.
DEMİRAY M.Güner, Salah Birsel'in Bütün Şiirleri, s.102.
DİZMAN İbrahim, Giresun'un Yitik Bir Şairi, Can Akengin, s. 108.
DUMAN Mustafa, Atatürk, Türk Devrimi, Gençlik konusunda, s.99.
DUMAN Mustafa, Maçkalı Fıkra Tipi Cemal Aga, s.101.
DUMAN Mustafa, Trabzon Maçka'dan Derlerlen Ağıtlar, s.100.
DUMAN Mustafa, Akşehir'de Nasreddin hoca İle İlgili Bazı Gelenekler, s.104.
EVREN Nazif, Adale ağrısı, s.97.
EVREN Nazif, Üç Gömütlüklü Köy, s.102.
EVREN Nazif, Sevginin Gereği, s.106.
EVREN Nazif, Bir "Öğretmenler Günü" Daha Geçti, s. 108.
EYÜBOĞLU İsmet Zeki, Okumanın Erdemi, s.107.
GÜLER Mehmet, Ses Bayrağı Bir Şair:Dağlarca, s.99.
GÜLER Mehmet, Tek Kişilik Ordu: Muhsin Ertuğrul, s.102.
HÜNALP Ayhan, Söz Gümüşse Üzerine, s.101.
KAPLAN Mevlüt, Zorunlu Bir Yanıt, s.100.
KILIÇ Yalın, Elmacık Kuşu İle Başbaşa, s.105.
KIYI, Kıyı'nın Gözesi, s.100.

KIYI, Kıyı'dan Sesler, s.100.
KIYI Trabzonlularla Konuşma, s.100.
KÖMÜRCÜOĞLU Sabahattin, Çağdaşlık, s. 108.
MAKAL Mahmut, Türkiye'de Köy Enstitüleri, s.97.
MALKOÇ Asuman, Faroz'un Dikilli Kayası, s.100.
MUSTAFA Ali, Çok Yönlü Bir Kültür Adamı İ.Gündağ Kayaoğlu, s.101.
MUSTAFA Ali, Kıyı Şöleni, s.102.
MUSTAFA Ali, Halk Kültürü Tutkunu Nasrettin Hoca.Uzmanı Bir Araştırmacı:Mustafa Duman, s.106.
ÖNEL Arife Kalender, Öykünün Ağrıyan Yeri, s.100.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Türk Devrimi'nin Coşkulu Şairi Behçet Kemal Çağlar, s.107.
ÖZER Ahmet, Trabzon'da Kültür Sanat, s.100.
ÖZER Ahmet, Bir Coşkunun Ardından, s.101.
PULATHANELİ Arslan, 1993 Ölümleri, s.97.
PULATHANELİ Arslan, Kitaplarım ve Ben, s.100.
PULATHANELİ Arslan, Bir Ayın İçinden, s.104.
PULATHANELİ Arslan, 1994 Ölümleri, s.107.
SAKA Zekeriya, Ahmet Özer,Kıyı'nın Dışarıya Uzanan Kolları, s.100.
SAKA Zekeriya, İstiklal Marşı'nı Söyleyemeyenler, s.97.
SAYDUR Mehmet, Ata'ya Mektup, s.105.
SÜMERKAN,M.Reşat, Kültür-Sanat Olayları/Haberler, s.99.
SÜMERKAN M.Reşat, Kültür-Sanat Olayları/Haberler, s.98.
SÜMERKAN Türkün, Dizin, s.97.
SÜMERKAN M.Reşat, kültür Sanat Olayları/Haberler, s.97.
SÜMERKAN M.Reşat, Kültür Sanat Olayları/Haberler, s.104.
SÜMERKAN M.Reşat, Kültür-Sanat Olayları / Haberler, s.105.
SÜMERKAN M.Reşat, Kültür-Sanat Olayları/Haberler, s.106.
SÜMERKAN M.Reşat, Kültür-Sanat Olayları/Haberler, s.107.
ŞENEL Süleyman, Çanakkale Türküsü ve Kastamonu Mektubu'na Bir Örnek, s.102.
ŞENER Muhsin, Diyalektik ve Denge, s.98.
ŞENER Muhsin, Hüseyin Atabaş'ın Şiirinde Ses Ögesi, s.104.
ŞENER Muhsin, 1758 Dize, s.107.
ŞENSİN Ersin, Laiklik ve Bilgi Toplumu Olma Açılarından Yazı İzlenceleri, s.105.
TARI Ümit, Merzifon'da Edebiyat, s.107.
TARIMAN Betül, 1919'da Kastamonu'da Kadınlar Mitingi, s.99.
UYGUNER Muzaffer, Kansu'nun Derlenen Şiir ve Yazıları, s.99.
UYGUNER Muzaffer, Dilimizi Niçin Sevmiyoruz, s.100.
UYGUNER Muzaffer, Antilaikliğin Önlenemeyen Yükselişi, s.102.
UYGUNER Muzaffer, Evliya Çelebi'ye Göre Trabzon, s.105.
UYGUNER Muzaffer, Özdenoğlu'nun Şiiri Üzerine, s.107.
UYGUNER Muzaffer, Ömer Seyfettin ve Çeviri, s. 108.
YAVUZ Muhsine Helimoğlu, Şiirin Gizli Gerçeği:Simurg, s.99.
YAVUZ Muhsine Helimoğlu, Ders Geçme ve Kredi Sistemine Göre Lise Birinci Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Kitabının İncelenip Değerlendirilmesi, s.97.
YAVUZ Muhsine Helimoğlu, Masal Kadınları, s.102.
YAVUZ Muhsine Helimoğlu, Masalların, Dilin öğrenilmesi ve Geliştirilmesi Bakımından Önemi, s.103.
YÜCEL Avni, Konuşan Yüzler, s.105.

kitap - dergi / tanıtım - eleştiri

ACAROĞLU, M.Türker, Anadolu'da Türk Bakırcılık Sanatının Gelişimi, s.100.
ACAROĞLU M.Türker, Doğu Anadolu Dokumaları ve Giysileri, s.101.
ANADOL Zihni, Kırmızı Gül ve Kasket, s.98.
AYDIN Mehmet, Yorulmak Bilmez Bir Kitap dostu, s.98.
AÇIKGÖZ Saim, Picasso'nun Güvercini Ya Da Doğaöteci Şiir, s.103.
AKARSU HAsan, Kadınlar Geceleri Severler, s. 108.
AKAY Sadiye, "Güneş Atları"yla Yolculuk, s. 108.
AKTUĞ Mustafa Salim, Manzara Resmi ve Veysel Günay Resmi, s.97.
AKARSU Hasan, Çılgın Su, s.98.
AYDIN Lütfiye, Biraz Daha Yandım, s.100.
BALKAR, Tuğrul Asi, Kod Adı:Şiir, s.100.
BALKAR Tuğrul Asi, Şiir:Sevginin Sarkacı:Şiir, s.105.
BALKAR Tuğrul, Yarın Neresinde Duruyorsa Gözlerinin, s.106.
BAYKURT Fakir, Enver Atılgan'ın Şiirleri, s.104.
BOLULU Osman, Acunbayrak, s.102
ÇONGAR Yılmaz, Bir İdealist: Abdullah Cevdet, s.104.
DİZMAN İbrahim, Atatürk'ün Yaşamından Kesitler, s.104.
HAKKI Ruşen, Okurken Düşülen Notlar, s.99.
HAKKI Ruşen, Göçebe Sevinçler, s.107.
İSKENDER Suat, Kutsal İsyan'da Doğu karadeniz İnsanı, s.99.
NİDA Ömer, Yıldız Kokuyordu Gökyüzü, s.100.
NEYZİ Nezih Halim, Savıs, s.102.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Şiirin Saygınlığı ve Ahmet Özer'in Şiirleri Üzerine, s.98.
ÖZER Ahmet, Keşanlı Ali Destanı, s.107.
ÖZER Ahmet, "Müzik Tarihi" Üzerine, s. 108.
ÖZERDİM Sami N., Roman Okumak, s.104.
POYRAZOĞLU O.Nuri, Nereden Nereye Ya Da Şu Emmi'nin İşleri, s.99.
UYGUNER Muzaffer, Çizgi Roman Konusu, s.97.
YAĞCI Öner, Sesini Bana Bırak ve Hidayet Karakuş, s.101.
YAZICI Vedat, Sesim Değdi Yağmurlara, s.105.
YAZICI vedat, Kendine Muhalif Dize'nin Şairi Çiğdem Sezer, s.106.
YILMAZ Mevlüt Uluğtekin, Picasso'nun Güvercini, s.101.
YÜCEL Şevket, Halktan Yararlanmak, s.103.

öykü

FEYZİOĞLU Yücel, Neyin Profesörü, s.97.
GÜNEL Burhan, Buğulu, s.103.
KARAMEHMETOĞLU İsmail, Dalak Kesme, s.99.
SAKA Zekeriya, Sebahat'ın Çayı, s.99.
SAKA Dilber, Üşüten Düşler, s.100.
SAKA Zekeriya, Sıradaki Gelsin, s.102.
SAKA Zekeriya, Tüy, s.105.
UYSAL Perihan, Keşke Hasta Olsam (mı), s.101.
ÜNVER M.Naci, İkili Anlaşma, s.103.
ÖZTOK Nazife, Bedel, s.98.
YAVUZ Muhsine Ertuğrul, Doktorun Oğlu, s.104.
YÜKSEL Sevda, Şimdi, Gün Işımıştı, s.107.

söyleşi

BELE Tansu, Şair Oya Uysal'la Söyleşi, s.100.
BOLULU Osman, Hüseyin Atabaş'la Söyleşi, s.98.
DEMİRKALE Osman Zeki, Rasim Çubukçu'yla Yeni Sergisi Üzerine, s.101.
DİZMAN İbrahim, Cumhuriyet Tarihimizin Çok Yönlü Tanığı: Arif Hikmet Onat, s.98.
EROĞLU İbrahim, Romancı Murat Tuncel'le Söyleşi, s.105.
GÜLAÇAN Hasan, Şair İsmail Gençtürk'le Söyleşi, s.104.
LELOĞLU Filiz Oskay, Nurullah Can'la Söyleşi, s.102.
MAKAL Mahmut, İsmail Karaahmetoğlu'yla Söyleşi, s.106.
MENEMENCİOĞLU Muazzez, İbrahim Tığ İle Söyleşi, s.101.
MUSTAFA Ali, Metafizik ve Gülümseme Üzerine Kenan Sarıalioğlu 'yla Söyleşi, s.103.
ÖZER Ahmet, Necati Zengin İle Söyleşi, s.100
ÖZER Ahmet, Trabzon devlet Tiyatrosu Müdürü Rüçhan Gürel'le Söyleşi, s.106.
ÖZER Ahmet, Şair Mehmet Başaran'la Söyleşi, s.107.
PAKSOY Abdülkadir, Şair A.Kadir Bilgin'le Söyleşi, s.102.
TARIMAN Betül, Duran Yılmaz'la Söyleşi, s.97.
TARIMAN Betül, Öner Yağcı'yla Söyleşi, s.105.
UYSAL Oya, Yazar Tansu Bele'yle Söyleşi, s.103.

şiir

AKARSU Hasan, İnsana koşmak, s.100.
AKSU Osman, Şiirler, Yıldız-Afrodit-Gece, s.105.
AKSU Osman, Söz Yaşamsa, s. 108.
ALPHAN M.Mazhar, Umurunda mı, s.98.
ALPHAN M.Mazhar, Gerisi Sana Kalmış, s.101.

ALPHAN M.Mazhar, Ak Saçlı Sızı, s.106.
ATABAŞ Hüseyin, Kaleiçi Sevdalar, s.104.
AYÇİÇEK Yalçın Aydın, Hüzün Şarabı, s.99.
AYDIN Mehmet, Yöneliş, s.100.
AYDIN Mehmet, Selamladım, s.104.
AYDIN Mehmet, Günün Getirdiği, s.106.
BAL Faruk, Kış Gülü, s.99.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, s.97.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, s.98.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, s.99.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, s.100.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, s.101.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, XIV Rızk Suresi, XV.Pusu Suresi, XVI Ayrılış Söylevi, s.102.
BALKAR Tuğrul Asi, Cinayet Sureleri, XVII Mina Suresi, XVIII Yaradılış Suresi, XIX Başlangıç Suresi, s.103.
BİLİR Ali F., Kumzambağı, s.105.
BİLSEL Şeref, Acının Rengine Dair Duyuşlar, s.107.
BOLULU Osman, Portreler, s.99.
BOLULU Osman, Aşklar Ölmez, s. 108.
CALAP Neriman, Göçmen Kuş, s.99.
CALAP Neriman, Soldu Sır Çiçekleri, s.98.
CALAP Neriman, Yaraları Sararak, s.97.
CALAP Neriman, Geceydi, s.100.
CALAP Neriman, Umut, s.102.
CALAP Neriman, Bitti Düş, s.103.
CALAP Neriman, Melankoli, s.105.
CAN Ayhan, Monna Liza'nın Elleri, s.2100.
CAN Ayhan, Yaşamı Bölüşürken, s.102.
CİNOZOĞLU Avni, Kalbime Tutkundur Üsküdar Yağmuru, s.104.
CİNOZOĞLU Avni, Ahmet Haşim, s.105.
CİNOZOĞLU Avni, Doruktaki Süreya Yıldızı, s.106.
CİRAVOĞLU M.Özer, Gömütlük, s.100.
ÇAKIR Necmettin, Gönüllere Gül Bizim, s.103.
ÇETİN Ergül, Hüzne ve Ayrılığa Yakıştırdılar Beni En Çok, s.98.
DEMİR Fahrettin, Sıvas'ta, s.102.
DURAK Aslı, Şiir, s. 108.
EMEÇ Rahmi, Senin Ellerine Serpilmiş Hayat, s.98.
EMEÇ Rahmi, Gelirim Tanımazsın, s.103.
EMRE Gültekin,Batık Gemi, s.97.
ENGİN Gülseren, Bir Çocuk Gülüşüydü Yaşamak, s.103.
ERBAŞ Şükrü, Anne Başladı Bu Kez, s.97.
EROĞLU Şükrü, Kurgu, s.100.
ERYÜKSEL Gazanfer, Ahir Zaman Tangoları, s.107.
EVREN Ergun, Adelet, Sevişmek, Erdem, s.98.
EVREN Nazif, Sen Üzerine İkinci Söyleşi, s.106.
GENÇAY Güngör, Noktadan Yola Çıkmak, s.103.
GÖR Salih Sıtkı, Uğultulu Tepe, s.102.
GÖR Sıtkı Salih, Uğultulu Tepe, s.99.
GÜL F.Kadri, Soluklanmak, s.100.
GÜL F.Kadri, Sevi Yalımı, s.104.
GÜL F.Kadri, Yakışan, s.107.
GÜNAY Adnan Raşit, Kökler, s.104.
GÜNDOĞAR Muzaffer, Şiir Diliyle Nasreddin Hoca: Ölme Eşeğim Ölme-Yıldız Yapartar-Uğramaz mıydı, s.107.
GÜZELGÖZ Efe, Ey Karanlık, s.103.
GÜVEN Metin, Eylül, s.98.
HAŞAL Hilmi, Ağaç ve Dal Masalı, s.97.
HAŞAL Hilmi, Otuzyedi İmzalı Şiir, s.101.
HAŞAL Hilmi, Yorumsuz, s.104.
HİKMET Subutay, Anne, s.97.
HİKMET Subutay, Hipokrat - Gene de, s. 108.
HÜSREVOĞLU Ali,Aşk, s. 108.
KAYAOĞLU Ömer, Kıyı'ya Merhaba, s.101.
KAYAOĞLU Ömer, Bir İbrahim İçin, s.99.
KÜÇÜK Sait, Bildiri- Hapishane, s.101.
MOLLAVELİSOĞLU Tuncay, İmgeler, s. 98.
MOLLAVELİSOĞLU Tuncay, Bir Sevda Tüketir Beni, s.103.
MOLLAVELİSOĞLU Tuncay, Ayrılık Esiyor, s. 108.
MUSTAFA Ali, Düş Kanatlı Karıncalar, s.107.
NİDA Ömer, Yaralı Saka s. 108.
ODYAKMAZ A.Nevzad, Arkada Kalan, s.105.
OTYAM Nusret Kemal, Gün karanlık Yol Dikenli, s.98.
OTYAM Nusret Kemal, Bahar-94, s.100.
OTYAM Nusret Kemal, Salıncak, s.107.
ÖNEL Arife Kalender, Bir Şairin Ölmeden Söylediği, s.103.
ÖNEL Arife Kalender, Pembe Midye Kabuğu, s.99.
ÖNEL Arife Kalender, Kafeslerin Anıları, s. 108.
ÖNEM Baha, Kaptanın Seyir Defteri, s.98.
ÖZBEN Orhan, İskelede, s.102.
ÖZBEN Orhan, Bir Sesleniş, s. 108.
ÖZDENOĞLU Şinasi, Sun Bana Bütün Güzellikleri,s.-100.
ÖZDEMİR Nurettin, Emirgânda, s.99.
ÖZER Ahmet, Yaşam Pusu Kuruyor, s.99.
ÖZER Ahmet, Bir Dilim Zaman, s.98.
ÖZER Ahmet, Kuşlar, s.97.
ÖZER Ahmet, Duruşma, s.102.
ÖZER Ahmet, Dünya Üşüyor, s.105.
ÖZTÜRK Asım, Ölü Saatler, s.101.
ÖZTÜRK Figen, Adı Sevgi, s.100.
ÖZTÜRK Figen, Çığlık, s.103.
ÖZTÜRK Gülşen, Fosil, s.101.
ÖZYÜREKLİ Timuçin, Mustafa Kemal'in Süvarileri, s.102.
PAKSOY Abdülkadir, Sözcükler, s.97.
SAĞLAMER Nur, Mavi,Beyaz, s.105.
SAKA Zekeriya, Yineliş, s.101.
SAKA Zekeriya, Anıtkabir'den Sorular, s.104.
SANIMER Gündoğdu, Sayrı, s.99,
SANIMER Gündoğdu, Yarın, s.98.
SANIMER Gündoğdu, Yaşam Sanmışsın, s.101.
SANIMER Gündoğdu, Zambak Yangınları, s.102.
SANIMER Gündoğdu, Karanlığın İçinden, s.103.
SANIMER Gündoğdu, Yitiyor Boşluğun Selinde, s.104.
SANIMER Gündoğdu, Karanlığın İçinden, 105
SANIMER Gündoğdu, Halizonya'lı Gümüşçüler, s.106.
SANIMER Gündoğdu, Bir Kentin Adı, s.107.
SANIMER Gündoğdu, Zaman Geçiyor, s. 108.
SARIALİOĞLU Kenan, Ayna Rubaileri, s.107.
SARIASLAN Ümit, Kalenderis'te Akşam, s.105.
SARSMAZ Mehmet, Kır Güzeli, s.99.
SAVAŞÇI Fethi, O Kaytan Bıyıklı Delikanlı, s.103.
SEÇKİN Özgen, Yüzündeki Yüzoklar, s.100.
SEÇKİN Özgen, Yüzündeki Ahular, s.99.
SEZER Çiğdem, Hesaptan Düşülen, s.100.
SEZER Çiğdem, Merdivenaltı Günlüğü, s.102.
SEZER Çiğdem, Cehennemimdi, s.104.
SEZER Çiğdem, Korku Meleğinin Giz'i, s.106.
SEZGİN Dinçer, Böyle Bakmak, s.105.
ŞAHİN Haşim, Yüreğim Üşüyor, s.101.
ŞADILLIOĞLU Doğan, Şiir-İliştim, s.97.
TARIMAN Betül, Zaman, s.100.
TARIMAN Betül, Ardından, s.101.
TARIMAN Betül, Bir Gün, s.106.
TOKİNAN H.Ertan, İstenmemek, s.102.
TOPÇU İhsan, Trabzon Sevdalanması, s.101.
TOPÇU İhsan, Kendimle, s.104.
TOUSSAINT Franz, Ömer Hayyam-Bir Çöl Rüzgarı Ömrümüz, Çev. Kenan SARIALİOĞLU, s.100.
TURAN Özer, Taşralı Birileri, s. 108.
UYSAL Ahmet, Gece Sözleri, s.99.
UYSAL Ahmet, Güzdü, s.106.
UYSAL Perihan, İhanet, s.98.
UZUNBAY Zeynep, Buluşma Plânı, s. 108.
ÜSTÜBAL Murat, Gül Gezginidir Düş, s.99.
ÜNVER M.Naci, Sensizlik, s.102.
ÜNVER Serdar, Hüzün, Pencereden, s.102.
YAR Filiz, Sonyaz Kırıntıları, s.107.
YABAN Mithat, İnsanlar İnsansız, s.107.
YETEROĞLU Kirkor, Kırık Çan, s.103.
YILDIRIM Şahin, Buluşma, s.97.
YILDIZ Mustafa, Değirmenin Suyu, s.98.
YILDIZ Mustafa, Bahar, s.100
YILDIZ Mustafa Rüya, s.105.
YILDIZ Mustafa, Sahte Yangın Söndürücüler, s.104.
YILDIZ İbrahim, Şiirler, s.97.
YÜCESAN Gültekin, Göğsü Çarpıyor, s.107.

çankaya belediyesi ve damar edebiyat dergisi II. ilkbahar öykü ve şiir yarışması

Amaç:

Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi, kültürel ve sanatsal gelişimin, gelecekteki çağdaş ve uygar toplumun oluşturulmasına katkıda bulunacağı konusunda birleşmektedirler. Bu bağlamda, öykücü ve şairleri desteklemek amacıyla, öykü ve şiir dallarında "II. İlkbahar Öykü ve Şiir Yarışması" açılması kararlaştırılmıştır.

Şartname:

1- Yarışma dört dalda gerçekleşecektir.

a) Öykü, b) Şiir, C) Çocuk Öykü ve Roman, d) Çocuk Şiiri

2- Yazar ve şairler, birden fazla dalda ayrı dosyalarla yarışmaya katılabilirler. Yarışma tüm yazar ve şairlere açıktır.

3- Konular serbettir.

4- Sanatçılar yarışmaya en fazla 64 sayfalık yayına hazır dosyalarıyla katılabileceklerdir.

5- Yapıtlar daktilo ile yazılacaktır. Fotokopi ile çoğaltılmış olabilir.

6- Yapıtlar geri verilmeyecektir.

7- Yapıtlar beşer nüsha halinde düzenlenip en geç 25 Mart 1995 tarihine kadar başvuru adresine gönderilmelidir. Aynı tarihe kadar elden de teslim edilebilir.

8- Sanatçılar yarışmaya, gerçek adlarıyla, basında tanındıkları imzalarıyla katılacaklar; özgeçmişlerini kısaca yazdıktan sonra bir fotoğrafla birlikte zarfa koyup aynı dosya içinde göndereceklerdir.

9- Ödüle katılan dosyalara her dalda bir birincilik, bir ikincilik ve bir de üçüncülük ödülü verilecektir.

Ödüller:

1- Birinci ve üçüncü olan yapıtlar, Çankaya Belediyesi tarafından basılacaktır.

2- İkinci olan yapıtlar, Damar Yayınları tarafından basılacaktır.

3- Telif hakkı olarak kitap verilecektir.

4- **Birincilik ödülü: 10.000.000.- TL.**
İkincilik Ödülü: 7.500.000.- TL.
Üçüncülük Ödülü: 5.000.000.- TL.'dır.

Danışma Üyeleri:

M. Doğan Taşdelen (Çankaya Belediye Başkanı), **Vedat Bakanoğlu** (Çankaya Belediye Başkan Yardımcısı).

Seçici Kurul:

BÜYÜK ÖYKÜ YARIŞMASI

Lütfiye Aydın, Erhan Bener, Burhan Günel, Hasan Ali Toptaş, Şemsettin Ünlü.

BÜYÜK ŞİİR YARIŞMASI

Salih Bolat, Abdülkadir Budak, Ali Cengizkan, Ahmet Telli, Hüseyin Yurttaş.

ÇOCUK ÖYKÜ - ROMAN - ŞİİR YARIŞMASI

Osman Bolulu, Nart Bozkurt, Ülker Köksal, Özgen Seçkin, Öner Yağcı.

Not: Seçici kurul üyeleri, soyadına göre sıralanmıştır.

RAPORTÖR: **Şemsettin Durmuş.**

Başvuru Ve Yapıtların Teslim Adresi:

Çankaya Belediyesi Eğitim Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Mithatpaşa Cad. No.: 52 Kat: 8
Kızılay / ANKARA
Tel.: 433 14 51 - 435 49 00 / 80 - 84

kültür - sanat olayları / haberler

Derleyen: **M. Reşat Sümerkan**

SERGİ

• 24 şubat günü **Mahmut Goloğlu Kültür Merkezi**'nde, **KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Resim İş Bölümü** öğrencilerinden bir grubun fotoğraf sergisi açıldı. Sergiye şu öğrenciler katıldılar: **K. G. Kunt, B. Hançer, G. Avcı, L. Afacan, S. Eroğlu, R. Kalyoncu, N. Veli, M. Öztürkoğlu, Y. Pehlivan, N. Sağır, E. Kutlu, A. Turan, Ş. Oral.**

• 25 şubat günü de **Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi**'nde **Karikatürcüler Derneği Trabzon Şubesi** ile **Karadeniz** gazetesi **TAKA Mizah Sayfası**'nın birlikte düzenlediği **"Karikaturabzon"** adlı karikatür sergisi açıldı.

TİYATRO

• **Trabzon Devlet Tiyatrosu**'nda 9 şubat günü **"Kanlı Nigar"** oyunu başladı. Tiyatroda salı ve çarşamba günleri de **"Zaman Fırfırı"** adlı çocuk oyunu sürdürülüyor.

• **Trabzon Sanat Tiyatrosu, Eduardo de Filippo**'nun **"Milyoner Napoli"** adlı iki perdelik oyunu 28 ocak'ta **Hüseyin Kazaz Kültür Merkezi**'nde sergilenmeye başladı. Oyunu **Varlam Lali Nikoladze** yönetiyor.

DİA GÖSTERİSİ

• FOTO FORUM'un şubat ayı etkinlikleri arasında yer alan **Vahap Akşen (Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği)** dia gösterisi 25 şubat günü **Trabzon Şehir Kulübü** salonunda gerçekleştirildi.

Yazışma Adresi:
Cem Yayınevi
Küçükparmakkapı,
İpek Sokağı No.: 11
80060 - Beyoğlu
İSTANBUL

Yazışma Adresi:

P. K. 180

61001 - TRABZON